

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

PROCES PRIJÍMANIA LISABONSKEJ ZMLUVY

Bakalárska práca

Študijný program: Európske štúdiá

Školiace pracovisko: Katedra politológie a európskych štúdií, FF UKF Boženy

Slančikovej 1, 949 74, Nitra, Slovenská republika

Školiteľ: Mgr. Radoslava Brhlíková, PhD.

Nitra 2011

Libuša Chládková

Abstrakt

Chládeková, Libuša: Proces prijímania Lisabonskej zmluvy [Bakalárska práca] Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta; Katedra politológie a európskych štúdií. Školiteľ: Mgr. Radoslava Brhlíková, PhD. Nitra 2011, 49 s.

Cieľom tejto práce je priblížiť čitateľovi proces prijímania medzinárodných zmlúv Európskej únie od Jednotného európskeho aktu až po Lisabonskú zmluvu. V každej z týchto zmlúv sú priblížené najpodstatnejšie zmeny, ktoré sa v jednotlivých zmluvách udiali, ich prijímanie a ratifikačný proces členskými štátmi. Práca je rozdelená do dvoch kapitol. Celá prvá kapitola je venovaná zmluvám, ktoré predchádzali Lisabonskej zmluve. Druhá kapitola sa zaoberá Lisabonskou zmluvou, jej obsahom a procesom prijímania vo vybraných štátoch Únie. Výsledkom riešenia danej problematiky je, že členské štáty sú ochotnejšie ratifikovať medzinárodné zmluvy, ako dokument v ktorého názve sa vyskytuje slovo Ústava, ústavný.

Kľúčové slová: Európska únia, medzinárodná zmluva, podpis, ratifikácia, Lisabonská zmluva, Zmluva o Ústave pre Európu

Abstract

Chládeková, Libuša: The process of adopting the Lisbon Treaty. [Bachelor thesis] Constantine the Philosopher University in Nitra. Faculty of Arts; Department of Political Science and European Studies. Director of studies: Mgr. Radoslava Brhlíková, PhD. Nitra 2011, 49 s.

The aim of the work is to inform the reader about the process of adapting international treaties the European union from European single act to Lisbon treaty. The work focuses on the most important changes in the treaties, their adoption and there ratification by the member states. It is divided into two chapters. The first chapter describes the treaties which preceded the Lisbon treaty. The second chapter engages the Lisbon treaty it's content and its adoption process in selected member states of the Union. The result of solving problem is that member states are willing to ratify international treaties than the title of the document in which are the words Constitution, constitutional.

The Key words: The European Union, international treaties, signature, ratification, Lisbon treaty, Treaty establishing a constitution for Europe

Obsah

Úvod	7
1 Cesta k prijatiu Lisabonskej zmluvy	10
1.1 Proces uzatvárania medzinárodných zmlúv	10
1.2 Prvé Spoločenstvá	11
1.3 Jednotný európsky akt	14
1.4 Maastrichtská zmluva alebo Zmluva o Európskej únii	15
1.5 Amsterdamská zmluva	17
1.6 Zmluva z Nice	18
1.7 Zmluva o Ústave pre Európu	19
2 Lisabonská zmluva	24
2.1 Priebeh ratifikácie Lisabonskej zmluvy	26
2.2 Priebeh ratifikácie v Írsku	29
2.3 Priebeh ratifikácie v Českej republike	32
2.4 Priebeh ratifikácie v Poľsku	35
2.5 Priebeh ratifikácie v Nemecku	38
3 Záver	41
4 Zoznam použitej literatúry	43

Úvod

Až po druhej svetovej vojne si Európa uvedomila, že túžiacu dominanciu nacionalistických národov, zastaví až spoločnou spoluprácou medzi štátmi a ich vzájomnou kontrolou. Príčinou väčšiny sporov, ktoré sa vo svete udiali, boli aj veľké ekonomické rozdiely medzi jednotlivými krajinami. Po druhej svetovej vojne vzniklo niekoľko plánov a organizácií na podporu povojnovej Európy. V tejto práci sme spomenuli niektoré z nich ako Marschallov plán o vytvorení Organizácie pre európsku hospodársku spoluprácu (OEEC) alebo diplomatickú a vojenskú spoluprácu, ktorá bola podpísaná v Bruselskom a Severoatlantickom pakte, vznik Rady Európy, ktorá okrem iných mala za úlohu politickú a parlamentnú spoluprácu. Spolupráca a spájanie Európy trvalo dlhé desaťročia. Presne 55 rokov je doba, kým sa Európska únia rozrástla na 27 štátov a o jej rozširovaní sa ešte stále vedú diskusie a medzivládne stretnutia.

Témou tejto práce je Európska únia, jej história, vývoj a hlavne ratifikácia medzinárodných zmlúv členskými štátmi, ktoré boli prijímané aj s postupným rozširovaním Spoločenstva od založenia Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO) až po poslednú evidovanú reformnú zmluvu, Lisabonskú zmluvu. Hlavným cieľom práce je zistiť, či prijatie Lisabonskej zmluvy bolo skutočne jednoduchšie ako prijatie Ústavnej zmluvy, objasniť niektoré príčiny a okolnosti, ktoré boli spojené s ratifikačným procesom týchto zmlúv, priblížiť situáciu pri prijímaní a ratifikovaní Lisabonskej zmluvy a oboznámiť sa s jej obsahom.

Predpokladáme, že členské štáty sú ochotnejšie ratifikovať medzinárodné zmluvy, ako dokument v ktorého názve sa vyskytuje slovo Ústava, ústavný. Ďalej predpokladáme, že Európskej únii záležalo na prijatí Lisabonskej zmluvy, a preto môžeme pozorovať množstvo výnimiek a dodatkových protokolov, čo by v prípade Ústavnej zmluvy asi nebolo možné. Použili sme metódy obsahovej analýzy odbornej literatúry a relevantných dokumentov, komparácie, syntézy a deskripcie.

Bakalársku prácu sme rozdelili do dvoch kapitol. Prvá kapitola má názov Cesta k prijatiu Lisabonskej zmluvy, kde sme priblížili skrátený vývoj Európskej únie a oboznámili sme sa s pojmom „zakladajúce zmluvy“, ktoré možno pokladať za právny a zároveň „stavebný“ základ Európskeho spoločenstva. S postupným vývojom Spoločenstva vznikla potreba dopĺňať a meniť zakladajúce zmluvy, čo viedlo k niekoľkým medzivládnym stretnutiam, na ktorých sa prerokúvali texty reformných zmlúv, ktoré mali vstúpiť do platnosti po ratifikácii všetkými členskými štátmi.

Ratifikácia prebiehala buď parlamentnou cestou alebo referendum, podľa znenia vnútroštátneho práva členského štátu.

Prvá zmluva, ktorej ratifikáciou sa v práci zaoberáme bol Jednotný európsky akt v roku 1986. Tento, okrem iného mal za úlohu vytvorenie jednotného vnútorného trhu s voľným pohybom osôb, tovarov služieb a kapitálu. V prípade Jednotného európskeho aktu došlo už pri podpise textu zmluvy k problému. Dánsky parlament nesúhlasil s podpisom tejto zmluvy a tak dánska vláda bola nútená usporiadať referendum. Keďže dánske referendum bolo pozitívne, následný priebeh ratifikácie prebehol bez väčších následkov.

V roku 1993 vstúpila do platnosti Zmluva o Európskej únii, tzv. Maastrichtská zmluva. V tejto časti sme sa venovali jej prínosom a komplikovanejším ratifikačným procesom v Dánskom kráľovstve. V tomto prípade bola ratifikácia Maastrichtskej zmluvy predložená dvakrát dánskemu obyvateľstvu, pretože v prvom referende nebola prijatá. Následne, po negatívnom referende boli Európskou úniou prijaté požiadavky zo strany Dánska, ktoré viedli k druhému referendu a k dokončeniu ratifikácie Zmluvy o Európskej únii. Amsterdamská zmluva nadobudla platnosť v roku 1999. Pri jej ratifikácii sa nevyskytli vážnejšie komplikácie. Pravdepodobne tým, že jej ratifikácia prebiehala na úrovni parlamentov členských štátov. V roku 2003 nadobudla účinnosť Zmluva z Nice. Ratifikácia referendum v tomto prípade prebehla iba v Írsku, ktoré má stanovené vo svojej ústave, že každá medzinárodná zmluva musí prejsť referendum. Pri ratifikácii Zmluvy z Nice sa konali až dve referendá, kedy si po prvom Írsko vynútilo Deklaráciu vojenskej neutrality.

V závere prvej kapitoly sa venujeme Zmluve o Ústave pre Európu. Toľko otázok a sporov v histórii Únie nevyvolala žiadna medzinárodná zmluva. Jej úlohou bolo vytvoriť Ústavu Európskej únie, s čím však nesúhlasili členské štáty. Zmluva nikdy nevstúpila do platnosti, pretože nebola ratifikovaná vo všetkých členských štátoch. V tejto podkapitole sa venujeme neúspešným referendám vo Francúzsku a Holandsku, ich vplyvom a vyvolaním diskusií u ostatných členov Únie.

Názov druhej kapitoly je Lisabonská zmluva. Touto zmluvou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva. Platnosť nadobudla 1. decembra 2009. Ide o doteraz poslednú prijatú medzinárodnú zmluvu Únie. Väčšina obsahu Lisabonskej zmluvy bola postavená na neratifikovanej Zmluve o Ústave pre Európu. Aj tento fakt bol podnetom, prečo ratifikácia Lisabonskej zmluvy neprebehla bez komplikácií. V členských štátoch sa otvorili otázky typu, či text

medzinárodnej zmluvy zodpovedá ústavám štátov, či zvýšenie kompetencií Únie môže zasahovať do suverenity členských štátov.

V tejto časti práce sme opísali genézu ratifikačného procesu Lisabonskej zmluvy v nasledujúcich členských štátoch: Írska republika, Česká republika, Poľská republika, Nemecká spolková republika. A to z toho dôvodu, že v týchto krajinách bol ratifikačný proces predmetom dlhých diskusií a vyjednávanií. Niektoré komplikácie so znením Lisabonskej zmluvy boli vyriešené v protokoloch, výnimkách a sprievodnými zákonmi, ktoré si priblížime práve v druhej kapitole tejto práce.

Pri písaní našej práce budeme pracovať s knižnými publikáciami, medzi ktoré patrí Evropská unie od P. Fialu a M. Pitrovej, Medzinárodné právo od J. Azuda, Budovanie Evropy od P. Geberta, od Macha P. kniha Jak vystoupit z EU ale aj z rôznych právnych predpisov ako je Charta základných práv Európskej únie, Zmluva o Európskej únii. Ako významný zdroj informácií nám posluží znenie Lisabonskej zmluvy uverejnené v Úradnom vestníku, ktorá je v druhej časti práce nenahraditeľná, či výsledky z Flash Eurobarometrov, ktoré nám poskytujú pohľad verejnej mienky v štátoch, kde sa uskutočnili neúspešné referendá. Rozpracovanosti témy v literatúre na Slovensku je veľmi slabá. Z tohto dôvodu využívame väčšie množstvo zahraničných zdrojov v anglickom, nemeckom a českom jazyku. Použijeme hlavne primárny zdroj, za ktorý pokladáme hlavne znenia medzinárodných zmlúv, ktoré sú priamo dostupné na internete v Úradných vestníkoch.

1 Cesta k prijatiu Lisabonskej zmluvy

1.1 Proces uzatvárania medzinárodných zmlúv

Medzinárodné zmluvy sú súčasťou hlavných prameňov medzinárodného práva. Otázkou medzinárodných zmlúv sa podarilo kodifikovať a zjednotiť vo Viedenskom dohovore o zmluvnom práve v roku 1969.¹ Ako stanovuje medzinárodné právo, medzinárodné zmluvy sú uzatvárané medzi dvoma alebo viacerými medzinárodnými organizáciami vládnej povahy. Je ich možné zmeniť, revidovať a doplniť.² Každá medzinárodná zmluva, či je nová alebo pozmeňujúca, musí prejsť určitým postupom právnych úkonov, ktoré môžeme zahrnúť do dvoch štádií uzatvárania medzinárodných zmlúv. V prvom rade ide o zjednotenie vôle štátov, či iných subjektov medzinárodného práva, kedy je potrebné sa dohodnúť na právnych pravidlách, ktoré majú tvoriť obsah zmluvy, čiže dojednávanie obsahu medzinárodnej zmluvy. Druhé štádium predstavuje súhrn právnych aktov, v ktorom štáty na základe prejavenej vôle považujú zmluvu za záväznú. V tomto štádiu štáty individuálnymi aktmi vyslovujú svoj definitívny súhlas, že sú viazané medzinárodnými zmluvami, napr. podpisom, ratifikáciou alebo pristúpením.³

V Európskej únii nie je možné bez súhlasu Európskeho parlamentu uzavrieť medzinárodnú zmluvu.⁴ Mnohostranné medzinárodné zmluvy sa dojednávajú na medzinárodných konferenciách a text medzinárodnej zmluvy sa schvaľuje.⁵ Text medzinárodných zmlúv sa schvaľuje podpisom, predstaviteľov členských štátov. Zvyčajne sa jedná o prezidentov, premiérov, vicepremiérov, ale aj ministrov zahraničných vecí. Minister zahraničných vecí príslušného štátu môže požiadať prezidenta o splnomocnenie pre člena vlády alebo pre stáleho zástupcu krajiny, ktorý podpíše text medzinárodnej zmluvy. Avšak v takomto prípade, ešte stále nie je zmluva záväzná. Je potrebné jej prekovanie a schválenie vo vnútroštátnych orgánoch.⁶

¹ Viedenský dohovor o zmluvnom práve, vyhláška č.15/1988 Zb.

Dostupné na internete: <http://www.quazell.com/slovensky/patzakony/1588.htm> 15.4. 2011

² .J.: Medzinárodné právo. Bratislava: Slovenská akadémia vied, 2003.s 275.

³ AZUD.J.: Medzinárodné právo. Bratislava: Slovenská akadémia vied, 2003.s 286.

⁴ HAJŠEL, R., HRUŠČOVÁ, Z., JANÍKOVÁ-STAVROVSKÁ, I.: Spoznaj európsky parlament. Informačná kancelária Európskeho parlamentu, 2007. s11.

⁵ Viedenský dohovor o zmluvnom práve, vyhláška č.15/1988 Zb.

Dostupné na internete: <http://www.quazell.com/slovensky/patzakony/1588.htm> 15.4. 2011

⁶ Pravidla pre uzatváranie medzinárodných zmlúv a zmluvnú prax, 2009:

Vnútroštátne právo určuje, ktoré štátne orgány majú kompetencie dojednávať medzinárodné zmluvy. Po schválení textu medzinárodnej zmluvy nastáva ratifikačný proces. Pod týmto pojmom sa rozumie formálne potvrdenie zmluvy, ktorá bola predtým uzavretá a podpísaná oprávneným ústavným orgánom štátu. Aj požiadavka ratifikácie vyplýva z ústav štátu.⁷ Ratifikácia prebieha na úrovni členských štátov buď parlamentnou cestou alebo referendum. Referendum je hlasovanie, ktorým voliči štátu rozhodnú o prijatí alebo zamietnutí zákona, predpisu, návrhu či medzinárodnej zmluvy, ktoré bolo predložené na posúdenie obyvateľstvu. Ide o jednu z metód priamej demokracie. Výsledky referenda sú pre štát záväzné.⁸ Niektoré štáty Únie majú právo na referendum zakotvené vo svojich ústavách. Taký je prípad Írska. Samotný ratifikačný proces však končí až podpisom prezidenta členského štátu a medzinárodná zmluva sa tak stáva právne záväzná.⁹

K medzinárodným zmluvám je možné mať aj výhrady. Táto výhrada musí byť obsiahnutá v ratifikačnej listine. Medzinárodný akt ratifikácie s účinkami pre ostatné štáty sa uskutočňuje tak, že príslušné listiny medzi zmluvnými štátmi, (v našom prípade členské štáty a Európska únia), sa navzájom vymenia a uložia u depozitára. Depozitára poverujú zmluvné strany, aby uchoval a chránil originál zmluvy a robil úkony, ktoré sú nutné pre fungovanie zmluvy.¹⁰ V Európskej únii je v súčasnosti depozitárom vláda Talianskej republiky a ratifikačné dokumenty sú uložené v ich hlavnom meste, Rím.¹¹

1.2 Prvé Spoločenstvá

Po druhej svetovej vojne sa mala nastoliť otázka mieru vo svete a štáty si začali uvedomovať, že len spoločnou spolupracou dokážu nastoliť mier. Európska spolupráca sa vyvíjala na troch rôznych úrovniach. Najprv to bola hospodárska spolupráca na základe Marschallovho plánu prostredníctvom Organizácie pre európsku hospodársku

Dostupné na internete:

[http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_D884B02298DE67EBC12576810032AA84_SK/\\$File/pravidla_pre_uzatvaranie_medzinarodnych_zmluv.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_D884B02298DE67EBC12576810032AA84_SK/$File/pravidla_pre_uzatvaranie_medzinarodnych_zmluv.pdf) 19.4. 2011

⁷ Viedenský dohovor o zmluvnom práve, vyhláška č.15/1988 Zb.

Dostupné na internete:

<http://www.quazell.com/slovensky/patzakony/1588.htm> 15.4. 2011

⁸ GRINC J.: Právo pro politology. Praha: Grada Publishing, 2010. s85.

⁹ Pravidla pre uzatváranie medzinárodných zmlúv a zmluvnú prax, 2009:

Dostupné na internete:

[http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_D884B02298DE67EBC12576810032AA84_SK/\\$File/pravidla_pre_uzatvaranie_medzinarodnych_zmluv.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_D884B02298DE67EBC12576810032AA84_SK/$File/pravidla_pre_uzatvaranie_medzinarodnych_zmluv.pdf) 19.4. 2011

¹⁰ AZUD.J.: Medzinárodné právo. Bratislava: Slovenská akadémia vied, 2003.s 275-289.

¹¹ Medzinárodné zmluvy: Národný bezpečnostný úrad: <http://www.nbusr.sk/sk/legislativa/medzinarodne-zmluvy/index.html> 1.4. 2011

spoluprácu (OEEC). Ďalšou etapou bola diplomatická a vojenská spolupráca v rámci Bruselského a Severoatlantického paktu. Za tretiu etapu môžeme považovať politickú a parlamentnú spoluprácu a teda vznik Rady Európy.¹² Radu Európy založilo 5. mája 1949 desať krajín Belgické kráľovstvo, Dánske kráľovstvo, Francúzska republika, Holandské kráľovstvo, Írska republika, Luxemburské veľkoveľkovoľvodstvo, Nórske kráľovstvo, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie, Talianska republika a Švédske kráľovstvo. Všetky štáty Rady Európy museli prijať princíp právneho štátu a zaručiť ľudské práva a základné slobody všetkým osobám podliehajúcim jeho právomoci.¹³

Rada Európy vznikla v záujme spolupráce medzi štátmi. Môžeme predpokladať, že krajinám išlo aj o vyrovnanie ekonomických rozdielov medzi nimi, pretože celá Európa bola po druhej svetovej vojne oslabená.

Ekonomická potreba a bezpečnosť zvýšili vôľu európskych štátov spojiť sa aj v hospodárskej časti života. Preto po etape medzivládnej spolupráci v rámci Rady Európy nastala etapa integrácie, ktorej počiatok začal historickou deklaráciou francúzskeho ministra zahraničných vecí Roberta Schumana¹⁴ a neskôr vyústil do vzniku Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO) v roku 1952. Táto zmluva bola podpísaná v Paríži na obdobie 50 rokov a jej úlohou bolo zladit' a postupne vytvorit' spoločný trh s výrobkami uhoľného a oceliarskeho priemyslu medzi členskými štátmi. ESUO podpísalo šesť zakladajúcich štátov Francúzska republika, Spolková nemecká republika, Belgické kráľovstvo, Holandské kráľovstvo, Luxemburské veľkoveľkovoľvodstvo a Talianska republika.¹⁵

Európska spolupráca sa v 50-tych rokoch posunula do oblastí dopravy, poľnohospodárstva, ale aj rozvoja jadrovej technológie. Dňa 29. mája 1956 sa v Benátkach konalo zhromaždenie predstaviteľov členských štátov ESUO s cieľom vytvorit' spoločný trh. Po tomto stretnutí bola podpísaná Zmluva o Európskom hospodárskom spoločenstve (EHS) a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (EURATOM)¹⁶. Ideou EHS bolo postupné zblížovanie hospodárskych

¹² GEBERT, P. : Budování Evropy. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004. s52.

¹³ Rada Európy. Stučný prehľad, 16.4. 2010 <http://www.radaeuropy.sk/?340> 22.3.2011

¹⁴ Schumanov plán bol plánom na zjednotenie Európy. Predstavil ho francúzsky minister zahraničných vecí dňa 9.mája 1950 vo vládnom vyhlásení. Plán obsahoval zoznam presne a rýchle uskutočniteľných krokov k integrácii Európy

Zdroj: FIALA, P.,PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s49-50.

¹⁵ Pilière a politiky EÚ.Euroinfo, 29.1. 2010 <http://www.euroinfo.gov.sk/europedia/europedia/piliere-a-politiky-eu-122.html> 23.3. 2011

¹⁶ FIALA, P.,PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s68.

politik členských štátov a ich výsledkom mala byť hospodárska únia s vybudovaním spoločného trhu, s voľným pohybom kapitálu, tovaru, služieb, pracovných síl, vytvorenie colnej a menovej únie a zavedenie spoločnej daňovej, finančnej, obchodnej a sociálnej politiky. Úlohou EURATOMu bolo vytvoriť spoločný trh s nukleárnymi materiálmi (plutónium, urán, iné) a podporovať ich mierové využívanie.¹⁷ Obidve zmluvy boli podpísané šiestimi zakladajúcimi štátmi 25. marca 1957 v Ríme. Dostali meno “Rímske zmluvy“. Európske spoločenstvo tak tvorili 3 zakladajúce zmluvy ESUO, EURATOM, EHS. Po čase bolo potrebné zjednodušiť a sprehľadniť mechanizmus Spoločenstva. Dňa 8. apríla 1965 v Bruseli bola podpísaná tzv. Zlučovacia zmluva, kedy sa tieto tri spoločenstvá spojili do jedného s názvom Európske Spoločenstvá. Následne sa zriadila jedna Komisia a jedna Rada čím sa zaručila kontinuita prijímaných rozhodnutí a zlepšila sa efektívnosť európskych inštitúcií.¹⁸

Postupne sa Spoločenstvá začali rozširovať o nové členské štáty a vznikla potreba novelizovať a dopĺňať pôvodné zakladajúce zmluvy. S prístupujúcimi štátmi sa začalo vytvárať viac názorov, požiadaviek a otázok v rámci Únie, čo sa odzrkadlilo aj pri ratifikovaní medzinárodných zmlúv.

V nasledujúcej tabuľke č. 1 ponúkame prehľad rozširovania Európskeho spoločenstva resp. Európskej únie od roku 1972 až po 2007.

Tabuľka č. 1 Zmluvy a akty o prístupí štátov do Európskeho Spoločenstva (Únie)

Štát	Podpísaná Zmluva o prístupí	Platnosť
Spojené kráľovstvo, Írsko, Dánsko	22. január 1972	1. január 1973
Grécko	28. máj 1979	1. január 1981
Španielsko, Portugálsko	12. jún 1985	1. január 1986
Rakúsko, Fínsko, Švédsko	30. marec 1994	1. január 1995
Česká republika, Estónsko, Cyprus, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Poľsko,	16. apríl 2003	1. máj 2004

¹⁷ Európske hospodárske spoločenstvo ,Európska únia:
http://www.europa.sk/europske_hospodarske_spolocenstvo 23.3. 2011

¹⁸ FIALA, P., PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s68-69.

Slovinsko a Slovenská republika		
Bulharsko, Rumunsko	25. apríl 2005	1. január 2007

Zdroj: Slašťan, M.: Primárne právo Európskej únie, s.41.¹⁹

Pôvodné zakladajúce zmluvy boli pozmeňované medzivládnyimi zmluvami a aktmi. Prvýkrát to bolo v roku 1986, kedy bol podpísaný Jednotný európsky akt, Maastrichtská zmluva v roku 1992, Amsterdamská zmluva v roku 1997, Zmluva z Nice v roku 2001 a nakoniec súčasná Lisabonská zmluva, ktorej podpis bol zavŕšený v roku 2007.²⁰ Všetky medzinárodné zmluvy Spoločenstva musia prejsť schvaľovacou a ratifikačnou procedúrou.

1.3 Jednotný európsky akt

Jednotný európsky akt (Single European Act) bol schválený Európskou radou dňa 28. 2. 1986 v Bruseli s tým, že platnosť nadobudol 1.7. 1987 po ratifikácií všetkými členskými štátmi.²¹ Jednotným európskym aktom bola uskutočnená prvá revízia zakladajúcich zmlúv. K podpisu tejto medzivládnej zmluvy došlo v dvoch etapách, 17. februára 1986 v Luxemburgu a 28. februára 1986 v Haagu. Platnosť nadobudol 1. júla 1987. Jednotný európsky akt mal za úlohu posilniť Európske spoločenstvá a vytvoriť ekonomický celok. To znamenalo prejsť zo spoločného trhu na jednotný vnútorný trh, ktorý by nemal hranice a na území všetkých členských štátov Spoločenstiev zaistiť voľný pohyb osôb, tovarov, služieb a kapitálu. Plán vytvorenia jednotného trhu bol naplánovaný do konca roku 1992.²² Táto dohoda členských štátov určite mala viesť k zlepšeniu sociálnej situácie občanov a k rozvoju menej rozvinutých krajín.

Jednotný európsky akt dňa 17. februára 1986 v Luxemburgu podpísalo deväť z dvanástich krajín a to: Nemecko, Belgicko, Španielsko, Francúzsko, Luxembursko, Írsko, Veľká Británia, Holandsko, Portugálsko.²³ Negatívny postoj zaujalo Dánsko,

¹⁹ SLAŠŤAN, M., SIMAN, M.: Primárne právo Európskej únie. Bratislava: EUROIURIS, 2010. s 41.

²⁰ SLAŠŤAN, M. a kol. Budúcnosť Európskej únie: Lisabonská zmluva a Slovensko. 1. vydanie. Bratislava: EUROIURIS, 2009. s 38-39.

²¹ FIALA, P., PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s121.

²² Jednotný európsky akt: Euroinfo, 26.05.2004 <http://www.euroinfo.gov.sk/europedia/vznik-a-historia-eu/historia-eu-v-dokumentoch/jednotny-europsky-akt-58.html> 1.4. 2011

²³ GEBERT, P.: Budování Evropy. Praha: nakladatelství Karolinum, 2004. s303.

Grécko, Taliansko a Írsko.²⁴ Dánsky parlament vyjadril nesúhlas s prijatím Jednotného európskeho aktu a dánska vláda bola nútená dňa 27. februára 1986 usporiadať referendum. Hlasovanie dánskeho ľudu skončilo s kladným výsledkom. Následne dňa 28. februára 1986 Jednotný európsky akt podpísal aj dánsky minister v Haagu, čo nasledovali aj ostatné členské štáty, ktoré predtým zaujali negatívny postoj, Taliansko a Grécko.²⁵ Po podpísaní textu Jednotného európskeho aktu sa mohlo pristúpiť k ratifikačnému procesu.

V prípade Írska došlo k zdržaniu v parlamente, pretože Najvyšší súd Írska dospel k záveru, že text nezodpovedá jeho Ústave. Následne bolo v Írsku, dňa 26. februára 1987 usporiadané referendum²⁶, na ktorom sa zúčastnilo 40% občanov. Jednotný európsky akt bol podporený až 70% občanov. Pravdepodobne si Íri uvedomili ekonomické a politické výhody svojej príslušnosti k Európskym spoločenstvám. Toto zdržanie posunulo vstup platnosti z 1. januára na 1. júla 1987.²⁷

1.4 Maastrichtská zmluva alebo Zmluva o Európskej únii

Zmluva o Európskej únii bola prijatá Európskou radou v holandskom Maastrichte 9. 12.1991. Podľa miesta podpisu dostala názov Maastrichtská zmluva. Dňa 7. 2. 1992 bola podpísaná predstaviteľmi vtedajších členských štátov a do platnosti vstúpila 1. 11. 1993. Maastrichtská zmluva priniesla Spoločenstvu viaceré zmeny. Okrem toho, že doplnila a pozmenila zakladajúce zmluvy, snažila sa o prehĺbenie integrácie.

Maastrichtskou zmluvou sa Európske spoločenstvá (ESUO, EHS, EURATOM) premenovali na Európske spoločenstvo (ES). Zmluva zaviedla trojpilierové členenie, kedy prvý pilier predstavoval Európske spoločenstvo, v ktorom môžu členské krajiny prostredníctvom inštitúcií Spoločenstva uplatňovať vlastnú suverenitu v oblastiach,

²⁴ SCHELLE, K., VESELÁ, R.: Böhmsche Länder und die Integrationsbemühungen in Europa. Germany: GRIN, 2010.s190.

²⁵ SCHELLE, K., VESELÁ, R.: Böhmsche Länder und die Integrationsbemühungen in Europa. Germany: GRIN, 2010.s189.

²⁶ Znenie írskej ústavy: Článok 46 Zmeny Ústavy „Každý návrh na zmenu Ústavy musí byť iniciovaný ako návrh zákona v Dáil Éireann a potom čo bol prijatý, ale sa má za to, že bol prijatý oboma komorami Oireachtas, musí byť predložený v referende k rozhodnutiu ľudu v súlade so zákonom, ktorý upravuje referendum a ktorý je účinný k danému štátu.“

Ústava Írskej republiky podľa: KLOKOČKA, V., WAGNEROVÁ, E.: Ústavy štátu Evropské únie, Praha: Linde Praha a.s. – Právnické a ekonomické nakladateľství, 1997.s182.

²⁷ GEBERT, P.: Budování Evropy. Praha: nakladatelství Karolinum, 2004. s303.

ktoré sú zahrnuté v zmluvách. Druhý pilier zahŕňal Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku, realizovanú na medzinárodnej úrovni prostredníctvom Rady Európskej únie. Tretí pilier predstavoval spoluprácu v oblasti justície a vnútorných vecí, ktorej cieľom je boj s kriminalitou, terorizmom, korupciou, drogami, zbraňami a harmonizácia trestnoprávných predpisov. Zmluva obsahuje aj články o hospodárskej a menovej únii, občianstve a právach občanov, posilnení postavenia Európskeho parlamentu a Európskej únie vo svete.²⁸

Čo sa týkalo procesu ratifikácie Zmluvy o Európskej únii, tá prechádzala v členských štátoch buď schvaľovacou procedúrou v parlamente alebo prostredníctvom referenda. Jediný štát, kde bolo nutné usporiadať referendum bolo Dánsko. Dánsky parlament (Folketing) schválil návrh zákona o ratifikácii, ale nedosiahol pri tom potrebnú 5/6 hlasov, ktorá je nutná na prijatie. Dňa 2. júla 1992 sa konalo v Dánsku referendum s veľmi vysokou účasťou, až 83%. Avšak výsledok bol obrovským prekvapením, pretože až 50,7% voličov hlasovalo za neprijatie Maastrichtskej zmluvy a 49,3% oprávnených voličov sa vyjadrilo kladne. Celkový rozdiel bol menší ako 50 000 hlasov.²⁹

Dáni svoj nesúhlas odôvodňovali prílišnou európskou byrokraciou a centralizmom, čo nekorešpondovalo s tradíciou severských krajín. Preto sa dánska vláda rozhodla predstaviť svoju novú pozíciu v rámci Európskeho spoločenstva, ktorú obhájila na medzinárodnom stretnutí od 11. – 12. decembra 1992 v Edinburhu.³⁰

Následne sa Európska rada rozhodla dánske požiadavky pripojiť k textu Zmluvy o Európskej únii. Tieto požiadavky boli doplnené ako protokoly, v ktorých bolo špecifikované dánske postavenie v rámci Európskej únie a vyjasnený charakter európskeho občianstva:

- *„Bez ohľadu na ustanovenie tejto zmluvy si Dánsko môže zachovať existujúce právne predpisy o nadobúdaní druhého bydliska.“*³¹
- *„Ustanovenia článku 14 Protokolu o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky nemajú vplyv na právo Národnej banky*

²⁸ Maastrichtská zmluva, Národná rada SR: <http://www.nrsr.sk/?sid=eu/info/dokumenty/maastricht> 2.4. 2011

²⁹ GEBERT, P.: Budování Evropy. Praha: nakladatelství Karolinum, 2004. s344.

³⁰ FIALA, P., PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s138.

³¹ Zmluva o Európskej únii 92/C191/01, Protokol o nadobudnutí nehnuteľného majetku v Dánsku: <http://www.nrsr.sk/Static/sk-SK/EU/Doc/maastrichtska-zmluva.pdf> 2.4. 2011

Dánska plniť úlohy týkajúce sa tých častí Dánskeho kráľovstva, ktoré nie sú súčasťou spoločenstva. ³²

- *„V prípade, že sa Dánsko nezúčastní tretej etapy, vzťahuje sa naň výnimka. V dôsledku výnimky sa na Dánsko vzťahujú všetky články a ustanovenia tejto zmluvy a štatútu ESCB obsahujúce výnimky.* ³³

Po splnení dánskych požiadaviek sa konalo v Dánsku druhé referendum. Dňa 18. mája 1993 sa referenda zúčastnilo 85,5% oprávnených voličov. S prijatím Zmluvy o Európskej únii súhlasilo 56,7% voličov.³⁴

Negatívne výsledky prvého dánskeho referenda mali samozrejme zlý dopad na niektoré štáty. Veľká Británia oznámila, že neratifikuje Maastrichtskú zmluvu, kým sa nevyrieši negatívny výsledok prvého referenda v Dánsku a francúzsky prezident Francois Mitterand vyhlásil, že ratifikácia vo Francúzskej republike prebehne taktiež referendum, i keď si to francúzska ústava nevyžaduje. Problémom vo Francúzsku sa ukázalo zavedenie aktívneho a pasívneho volebného práva v komunálnych a európskych voľbách pre cudzincov, ktorý bol však vyriešený novelizáciou ústavy v roku 1992 vo Versailles. Referendum sa konalo 20. septembra 1993 s účasťou 69,89% oprávnených voličov. S ratifikáciou súhlasilo 51,04% voličov.³⁵

1.5 Amsterdamská zmluva

Amsterdamská zmluva, ktorá pozmenila a doplnila text Zmluvy o Európskej únii bola podpísaná 2. októbra 1997 a platnosť nadobudla 1. mája 1999. Medzivládna konferencia, na ktorej sa prerokúval text Amsterdamskej zmluvy, sa začala na zasadnutí Európskej rady v marci 1996 v Turíne a skončila v júni 1997 v Amsterdame. Amsterdamská zmluva mala význam pre budúcnosť európskeho zjednocovania. Išlo o vytvorenie rámca pre Európsku úniu, ktorá je prístupná ľuďom a schopná prijímať nových členov.³⁶ Jedným z cieľov tejto medzinárodnej zmluvy bolo pripraviť Európsku

³² Zmluva o Európskej únii 92/C191/01, Protokol, ktorý sa týka Dánska:

<http://www.nrsr.sk/Static/sk-SK/EU/Doc/maastrichtska-zmluva.pdf> 2.4. 2011

³³ Zmluva o Európskej únii 92/C191/01, Protokol o niektorých ustanoveniach týkajúcich sa Dánska: <http://www.nrsr.sk/Static/sk-SK/EU/Doc/maastrichtska-zmluva.pdf> 2.4. 2011

³⁴ FIALA, P., PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s138.

³⁵ GEBERT, P.: Budování Evropy. Praha: nakladatelství Karolinum, 2004. s347-349.

³⁶ Amsterdamská zmluva, Národná rada SR

: <http://www.nrsr.sk/?sid=eu/info/dokumenty/amsterdam> 19.4. 2010

úniu na globalizáciu ekonomiky a s tým súvisiace problémy, na boj proti terorizmu, medzinárodný zločin, obchodovanie s drogami, zlepšiť ekologické a iné problémy. Všetko malo byť uskutočnené prostredníctvom odstránenia prekážok, ktoré sa týkali slobody pohybu, pobytu, posilnenia bezpečnosti a zlepšenia inštitucionálnej štruktúry. Zmluva mala v pláne posilniť postavenie Európskej únie pri riešení svetových otázok.³⁷

Samotný proces ratifikácie sa nestretol s vážnymi komplikáciami. Zmluvu podpisovalo v tom čase 14 členských štátov. Okrem Dánska a Írska, ktoré usporiadali aj referendum, vo väčšine tento proces prebiehal parlamentnou cestou. V Dánsku pri parlamentom hlasovaní (Folketingu) o ratifikácii Amsterdamskej zmluvy nebola splnená potrebná väčšina 5/6 hlasov poslancov. Následne dánska vláda usporiadala referendum, ktoré sa uskutočnilo dňa 28. mája 1998. Až 55,1% dánskych voličov s ratifikáciou súhlasilo. Bolo to piate referendum, ktoré sa konalo v Dánskom kráľovstve od roku 1972. Írsko, ktoré má stanovené vo svojej ústave, že pri prijímaní medzinárodných zmlúv musí usporiadať referendum, taktiež zmluvu ratifikovalo. Hlasovanie sa uskutočnilo 22. mája 1998, kedy súhlasilo 61,74% oprávnených voličov.³⁸

1.6 Zmluva z Nice

Zmluve z Nice predchádzalo medzinárodné stretnutie, ktoré sa konalo najprv v Helsinkách 11. – 12. decembra 1999. V roku 2000 sa presunulo do francúzskeho mesta Nice, kde bola predstaviteľmi členských štátov 7.–11. decembra 2000 schválená medzinárodná zmluva. Zmluva vstúpila do platnosti 1. februára 2003.³⁹

Hlavným cieľom medzinárodnej zmluvy bolo realizovať inštitucionálnu reformu Únie tak, aby bola pripravená na rozšírenie o nové členské štáty, ktoré mali vstúpiť do Európskej únie v roku 2004. Touto zmluvou sa mení a dopĺňa Maastrichtská zmluva a Rímske zmluvy. Medzi najdôležitejšie zmeny, ktoré priniesla, patria zmeny týkajúce sa počtu hlasov v Európskej rade, zloženie Európskej komisie a ďalších inštitúcií a orgánov Únie a počet miest pre členské štáty v Európskom parlamente. Zloženie

³⁷ Amsterdamská zmluva, Národná rada SR :

<http://www.nrsr.sk/?sid=eu/info/dokumenty/amsterdam> 2.4. 2010

³⁸ Ratifikácia Amsterdamskej zmluvy URL:

http://www.unizar.es/euroconstitucion/Treaties/Treaty_Amst_Rat.htm 5.2. 2011

³⁹ FIALA, P., PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s166.

a počty členov sú určované v prístupových zmluvách s jednotlivými krajinami. Zmluva z Nice vo viacerých oblastiach zmenila mechanizmus hlasovania a rozšírila počet otázok, ktoré si nevyžadovali jednohlasný súhlas, ale iba kvalifikovanú väčšinu.⁴⁰

Vstup Zmluvy z Nice do platnosti bol podmienený, ako pri ostatných medzinárodných zmluvách, ratifikáciou vo všetkých členských štátoch. Až na jednu výnimku Írsko, prebehla ratifikácia parlamentnou cestou. Ako každá prijímaná medzinárodná zmluva v Írsku, aj táto musela prejsť referendum. Prvé referendum sa konalo 7. júna 2001, kedy proti hlasovalo 53,87% írskych občanov. Všetky inštitúcie v krajine, vláda, odbory, zamestnávateľia, hlavné politické strany (vrátane opozície) prijatie zmluvy podporovali. Nikto zo stúpenčov prijatia však nedokázal jasne povedať, prečo by ľudia pri hlasovaní mali povedať áno. Voliči nakoniec celú vec ignorovali.⁴¹ Pred druhým referendom prijala vláda určité vnútropolitické opatrenia, ktoré mali zaistiť pozitívny výsledok ľudového hlasovania. Do kampane “za“ sa vložili aj orgány Európskej únie – Komisia a Európsky parlament. Sám vtedajší predseda Európskeho parlamentu Pat Cox viedol kampaň za prijatie Zmluvy z Nice.⁴² V júli 2002 sa v Seville konalo stretnutie Európskej rady, ktoré akceptovalo írsku Deklaráciu vojenskej neutrality v Európskej únii. Opakované referendum sa konalo 19. októbra 2002 s pozitívnymi 62,89% hlasov.⁴³

1.7 Zmluva o Ústave pre Európu

V Zmluve z Nice sa štáty po prvýkrát v histórii Únie dohodli o návrhu, aby sa o reforme Európskej únie rozhodovalo v rámci celospoločenskej debaty, v ktorej sa bude môcť vyjadriť aj široká verejnosť. Vypracovaním takejto metódy spolupráce poverili lídri summit v Laekene, ktorý sa uskutočnil 14. decembra 2001. Práve v Laekene prijala Európska rada Deklaráciu o budúcnosti Európy, tiež nazývanú Laekenská deklarácia.⁴⁴ V nej sa Európska únia zaviazala, že bude demokratickejšia,

⁴⁰ Zmluva z Nice, Národná rada SR :

<http://www.nrsr.sk/default.aspx?sid=eu/info/dokumenty/nice> 3.4. 2011

⁴¹ Druhá a posledná šanca pre Írsko, SME, 16.10. 2002: <http://komentare.sme.sk/c/697281/druha-a-posledna-sanca-pre-irsko.html> 16.4. 2011

⁴² Konvent pre zmenu Európy, EURÓPSKY PARLAMENT, 2. apríl 2004:

<http://www.europarl.europa.eu/highlights/sk/202.html> 19.4. 2011

⁴³ FIALA, P.,PITROVÁ, M.: Evropská unie.-2.,doplněné a aktualizované vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s170-171.

⁴⁴ FIALA, P.,PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s172.

prehľadnejšia a efektívnejšia. Laekenská deklarácia je rozdelená do troch častí. Prvá časť je nazvaná Európa na križovatke, druhá Úlohy a reformy v novej Únii a tretia Zvolanie Konventu o budúcnosti Európy. Summit v Laekene vytvoril Konvent, ktorý mal za úlohu viesť diskusiu o budúcnosti Európy.⁴⁵

Európska rada navrhla na post predsedu Konventu bývalého francúzskeho prezidenta Valéryho Giscard d'Estainga a za podpredsedov Giulian Amata a Jean – Luc Dehaena. Celý Konvent mal 105 členov. Jeho povinnosťou bolo informovať Európsku radu o priebehu rokovania, zároveň povoliť verejný prístup na zasadnutia a všetky oficiálne dokumenty sprístupniť na internete.⁴⁶ Schádzal sa jedenkrát až dvakrát za mesiac v priestoroch Európskeho parlamentu v Bruseli. Prvá schôdza sa konala 28. februára 2002 a posledná 10. júla 2003. Výsledkom rokovania Konventu bol návrh Zmluvy o Ústave pre Európu.⁴⁷

Zmluva o Ústave pre Európu bola slávnostne podpísaná 29. októbra 2004 v Ríme. Na konci roku 2006 túto medzivládnu zmluvu ratifikovalo iba 16 štátov z vtedajších 25 členov, čo predstavovalo iba 3/5. Bulharsko a Rumunsko pred vstupom do Európskej únie prijali túto zmluvu ako súčasť svojich prístupových zmlúv. Nemecký parlament ratifikoval Zmluvu o Ústave pre Európu, avšak prezident Horst Köhler ju odmietol podpísať, kým sa Ústavný súd Nemecka nevyjadrí, že znenie zmluvy je v súlade s Ústavou.⁴⁸ Odloženie podpisu už ratifikovaného dokumentu uprednostnili z podobného dôvodu aj Česká republika, Slovenská republika, Belgicko a Estónsko.⁴⁹

Dňa 29. mája 2004 Francúzsko usporiadalo referendum o ratifikácii Zmluvy o Ústave pre Európu. Tohto referenda sa zúčastnilo 69,74 % oprávnených voličov, avšak proti sa vyslovilo až 54,87 %.⁵⁰ Francúzska republika už raz predložila ľudu Maastrichtskú zmluvu, ktorá bola občanmi úspešne prijatá. V prieskumoch verejnej mienky sa zisťovalo, čo viedlo francúzskych občanov k ich negatívnemu postoj. Predreferendová kampaň vo Francúzsku nebola tak o texte zmluvy a jej zmenách. Skôr

⁴⁵ SCHELLE, K., VESELÁ, R.: Böhmsche Länder und die Integrationsbemühungen in Europa. Germany: GRIN, 2010. s212.

⁴⁶ SCHELLE, K., VESELÁ, R.: Böhmsche Länder und die Integrationsbemühungen in Europa. Germany: GRIN, 2010. s213.

⁴⁷ SCHELLE, K., VESELÁ, R.: Böhmsche Länder und die Integrationsbemühungen in Europa. Germany: GRIN, 2010. s212.

⁴⁸ FIALA, P., PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s191-194.

⁴⁹ Referendá o Európskej ústave, Euractiv, 2007 : http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/referenda-o-europskej-ustave 19.4. 2011

⁵⁰ Francúzske referendum: EurActiv, 19.07.2007 http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/francuzske-referendum 15.2.2011

sa hovorilo o zlej vláde stredopravicových síl a o neprispôsobivých prist'ahovalcoch, ktorí predstavovali pre Francúzov problém. Hlavnými témami sa počas kampane stalo najmä rozširovanie Európskej únie a európsky sociálny model. V diskusiách pre verejnosť zazneli obavy Francúzov z prispôsobenia sociálnej politiky v Únii anglosaskému modelu a liberálnej pracovno-právnej úprave nových členských krajín.⁵¹ Francúzi sa obávali členských štátov, ktoré pristúpili do Únie v roku 2004.⁵² Predpokladali, že po otvorení hraníc príde veľký prílív lacných živnostníkov z východu, čo spôsobí zvýšenie nezamestnanosti francúzskeho obyvateľ'stva a ekonomický pokles krajiny. Symbolom týchto obáv sa stala postava „poľského inštalatéra“, ktorá dominovala kampani vo Francúzsku.⁵³ Vo Francúzsku prevládala aj veľká nespokojnosť s prezidentom Chiracom a premiérom Raffarinom. Neratifikovaním Zmluvy o Ústave pre Európu ľud pravdepodobne vyjadril svoj postoj voči vnútorným problémom štátu.⁵⁴ Podobne skončilo referendum aj v Holandsku.

Referendum o Zmluve o Ústave pre Európu sa v Holandsku konalo 1. júna 2005. Išlo o prvé referendum v moderných dejinách Holandska. Nakoľko ústava krajiny neobsahuje úpravu pre vyhlásenie referenda, bol v tomto prípade prijatý dodatočný zákon. Návrh zákona na vypísanie referenda schválila Prvá komora 3. februára 2005 a Druhá komora ešte v roku 2003, dňa 25. novembra. I keď výsledok tohto referenda mal odporúčací charakter, viaceré politické strany sa zaviazali, že jeho výsledok budú rešpektovať obe komory, parlament aj senát. Celkovo sa referenda zúčastnilo 63,30% oprávnených voličov. Za jej prijatie hlasovalo 38,46% zúčastnených a proti jej priatiu sa vyjadrilo 61,54% voličov.⁵⁵

Podľa zistení Eurobarometra dôvodmi odmietnutia Zmluvy o Ústave pre Európu v Holandsku boli:

- nedostatok informácií (k čomu sa vyjadrilo až 32% opýtaných)

⁵¹ ANTUŠOVÁ, A., BILČÍK, V.: Stav, možnosti a východiská ratifikačného procesu ústavnej zmluvy EÚ. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2005: Dostupné na: http://is.muni.cz/th/135704/pedf_b/Francie_ev.integrace_odevzdano.pdf?info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dreferendum%20nizozemsko%20francie%20%C3%BAstavn%C3%AD%20smlouva%26start%3D1 17.4. 2011

⁵² Prístupové štáty v roku 2004: Cyprus, Česko, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovensko a Slovinsko

⁵³ BRHLÍKOVÁ, R.: New member states as viewed by the old member states – the lost referendums. In: Európske výzvy pre Slovensko. Bratislava: SAV, 2007. s93.

⁵⁴ Francúzske referendum: EurActiv, 19.07.2007 http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/francuzske-referendum 15.2.2011

⁵⁵ KOVÁCS, S. Problémy Holandska vo vzťahu k Európskej únii. In Vedecký časopis pre medzinárodnú politickú, ekonomickú, kultúrnu a právnu vzťahy (online). 2008, ročník VI., s.136-137. 7.4. 2011. Dostupné na internete: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2008-2.pdf> . ISSN 1336 - 1562

- obava zo straty národnej suverenity (19%)
- odpor proti súčasnej vláde (14%)
- rozširovanie Európskej únie (6%)
- možné členstvo Turecka v Európskej únii (3%)⁵⁶

Pre výsledok referenda v Holandsku bolo príznačné že, podobne ako v prípade Francúzska, išlo viac o nespokojnosť s vnútropolitickou situáciou krajiny (nepopularita stredopravicovej vlády Jana Petra Balkenendeho) ako o text medzinárodnej zmluvy.⁵⁷

V priebehu rokov 2005 a 2006 ratifikáciu zmluvy dokončili Cyprus, Malta, Luxembursko, Belgicko, Fínsko, Estónsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Rakúsko, Grécko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko . Česká republika, Dánsko, Írsko, Poľská republika, Portugálsko, Švédsko, Veľká Británia odložili plánované referendá na neurčito.⁵⁸

Po neúspešných referendách vo Francúzsku a Holandsku bolo na zasadnutí v Bruseli otvorené takzvané obdobie reflexie.⁵⁹ Išlo o obdobie, počas ktorého mali prebiehať diskusie o ďalšom osude Zmluvy o ústave pre Európu.⁶⁰ Tieto diskusie mali byť uskutočňované na úrovni štátov za účasti nevládných organizácií, občianskych združení, politických strán. V súvislosti s týmto obdobím reflexie spustila Komisia v októbri 2005 vlastný projekt pod názvom „Plán D“, pričom „D“ znamenalo demokraciu, dialóg a diskusiu. Vlády jednotlivých členských štátov dostávali finančné prostriedky na ich realizovanie.⁶¹ Po výraznej iniciatíve Únie neprinieslo ani toto úsilie výsledok, keďže Zmluva o Ústave pre Európu ratifikovaná nebola.

V roku 2007 sa predsedníctvo Rady Európskej únie ocitlo v rukách Nemeckej spolkovej republiky. Nemecká kancelárka Angela Merkelová sa vyjadrila, že za prioritu

⁵⁶ Zdroj: Flash Eurobarometer, The European constitution: post - referendum survey in The Netherlands, 2. – 4. júna 2005, <http://www.unizar.es/euroconstitucion/library/working%20papers/eurobarometer,%20referendum,%20net%20herlands.pdf> 17.4. 2011

⁵⁷ ANTUŠOVÁ, A., BILČÍK, V.: Stav, možnosti a východiská ratifikačného procesu ústavnej zmluvy EÚ. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2005: Dostupné na: http://is.muni.cz/th/135704/pedf_b/Francie_ev.integrace_odevzdano.pdf?info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dreferendum%20nizozemsko%20francie%20%C3%BAstavn%C3%AD%20smlouva%26start%3D1 17.4. 2011

⁵⁸ FIALA, P.,PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s191-193.

⁵⁹ znamená obdobie, počas ktorého mali prebiehať diskusie o ďalšom osude dokumentu na úrovni Európskej únie

⁶⁰ Obdobie reflexie, EurActiv, 2008 : http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/obdobie-reflexie 19.4. 2011

⁶¹ FIALA, P.,PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s195-196.

nemeckého predsedníctva považuje vyjednávanie o Ústavnej zmluve a jej ratifikáciu vo všetkých členských štátoch ešte do európskych volieb v roku 2009. Avšak výsledkom aktivity nemeckého predsedníctva bolo prepracovanie a vznik novej reformnej zmluvy podpísanej v Lisabone.⁶²

⁶² FIALA, P.,PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s198.

2 Lisabonská zmluva

Od roku 2007 má Európska únia 27 členských štátov, čo zahŕňa približne pol miliardy ľudí. Postupom času sa vyvinul vnútorný trh, ktorý zabezpečuje voľný pohyb osôb, tovaru, služieb a kapitálu. V súčasnosti 17 štátov únie používa jednotnú menu euro. Z tohto dôvodu už nemôže byť Európska únia označovaná za: „*bežnú medzinárodnú organizáciu*“.⁶³

Po neúspešnej ratifikácii Zmluvy o Ústave pre Európu sa v roku 2007 v portugalskom meste Lisabon konalo medzivládne stretnutie členských štátov, na ktorom sa predstavitelia členských štátov dohodli na znení textu novej „reformnej zmluvy“.⁶⁴ Podľa miesta ratifikácie sa nazýva Lisabonská zmluva a do platnosti vstúpila 13. decembra 2007. Táto zmluva pozmenila a doplnila Zmluvu o Európskej únii a Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva. Medzi prvými zmenami, ktoré Lisabonská zmluva priniesla bolo zrušenie Európskeho spoločenstva, ktorého právnym nástupcom sa stala Európska únia, čo malo prispieť k „*zjednodušeniu štruktúry inštitucionálneho rámca európskej integrácie*“.⁶⁵ Podľa Lisabonskej zmluvy je „*Únia... založená na tejto zmluve a na Zmluve o fungovaní Európskej únie (ďalej len, zmluvy). Tieto dve zmluvy majú rovnakú právnu silu. Únia nahrádza Európske spoločenstvo a je jeho právnym nástupcom.*“⁶⁶

Kritici tvrdia, že až 99% znenia Lisabonskej zmluvy preberá značnú časť textu, t.j. hlavne inštitucionálne zmeny, z neratifikovanej Ústavnej zmluvy. Podobne ako v Ústavnej zmluve, zrušila sa štruktúra troch pilierov, zároveň štáty získali možnosť uplatniť posilnenú spoluprácu aj v iných oblastiach, ako podľa pôvodnej Zmluvy o EÚ.⁶⁷

Čo sa týka inštitucionálnych zmien, Lisabonská zmluva nemení počet inštitúcií, ale zavádza niektoré nové prvky, ktoré by mali zefektívniť ich fungovanie pre občanov. Podľa znenia Lisabonskej zmluvy je Komisia zložená z komisárov z dvoch tretín štátov Únie. Avšak kvôli tomuto zneniu nechcelo Írsko zmluvu ratifikovať a tak sa dospelo

⁶³ PIRIS, J-C.:The Lisbon Treaty: A legal and Political Analysis.Cambridge:University Press, 2010. s3.

⁶⁴ FIALA, P.,PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s198.

⁶⁵ SLAŠŤAN, M., SIMAN, M.: Primárne právo Európskej únie. Bratislava: EUROIURIS, 2010. s 28..

⁶⁶ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007 C 306/10

⁶⁷ BRHLÍKOVÁ, R. : Pluralizmus pojmu právo a reformná zmluva EÚ In: Čo je právo. Zborník z vedeckej konferencie. Bratislava: SAP – Slovak academic Press, 2007.s274.

k záveru, že členské krajiny budú mať po jednom komisárovi aj po roku 2014,⁶⁸ hoci Zmluva hovorí, že „[O]d 1. novembra 2014 sa Komisia skladá z takeého počtu členov vrátane jej predsedu

a vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, ktorý zodpovedá dvom tretinám počtu členských štátov, pokiaľ Európska rada nerozhodne jednomyselne o zmene tohto počtu.“⁶⁹ Zmluva vstúpila do platnosti s takzvaným „Írskym protokolom“, ktorý obsahoval aj výnimku v oblasti neutrality, rodinného práva a daní pre Írsko. Tieto írské výnimky nie sú zakomponované v zmluve, ale boli zahrnuté do prístupovej zmluvy s Chorvátskom.⁷⁰ Čo sa týka predsedu Komisie a výsledkov volieb do Európskeho parlamentu, predseda bude volený Európskym parlamentom na základe návrhu Európskej rady s prihliadnutím na výsledky volieb do Európskeho parlamentu. Ide o „demokratickú legitimitu Komisie“ : „[Z]ohľadňujúc voľby do Európskeho parlamentu a po príslušných konzultáciách navrhne Európska rada kvalifikovanou väčšinou Európskemu parlamentu kandidáta na funkciu predsedu Komisie. Tohto kandidáta volí Európsky parlament väčšinou svojich členov. Ak tento kandidát nezíska požadovanú väčšinu, Európska rada kvalifikovanou väčšinou navrhne do jedného mesiaca nového kandidáta, ktorého volí Európsky parlament podľa rovnakého postupu.“⁷¹

Európsky parlament má Lisabonskou zmluvou posilnené právomoci v oblasti zákonodarstva, rozpočtu EÚ, medzinárodných zmlúv. Lisabonskou zmluvou sa tiež mení počet členov Európskeho parlamentu, ktorý nebude môcť prekročiť číslo 751 a ustanovuje, že ani jeden členský štát nemôže mať menej ako 6 a viac ako 96 poslancov: „Európsky parlament sa skladá zo zástupcov občanov Únie. Ich počet nepresiahne sedemsto päťdesiat plus predseda. Zastúpenie občanov je zostupne proporčné, pričom každý členský štát má najmenej šesť členov. Žiadny členský štát nemá pridelených viac ako deväťdesiatšesť kresiel“.⁷²

Európska rada je od prijatia Lisabonskej zmluvy riadnym orgánom Európskej únie. Zároveň sa Lisabonskou zmluvou vytvoril nový post predsedu Európskej rady,

⁶⁸ LIBERČAN, A.: Lisabonská zmluva- na ceste za novou EÚ, Centrum pre európsku politiku : <http://www.cpep.sk/index.php?id=193&L=0> 16.4.2011

⁶⁹ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007 C 306/20

⁷⁰ Zmeny v Lisabone prídu s Chorvátmi, Euractiv, 15.12.2008 <http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/clanok/zmeny-v-lisabone-pridu-s-chorvatmi-011845> 3.4. 2011

⁷¹ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007 C 306/20

⁷² Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007 C 306/17

ktorý je volený na 2,5 roka. Jeho úlohou je zastupovať Úniu navonok, avšak nesmie zasahovať do právomocí Vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku: „[P]redseda Európskej rady na svojej úrovni a z titulu svojej funkcie zabezpečuje zastupovanie Únie navonok v záležitostiach týkajúcich sa spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky bez toho, aby boli dotknuté právomoci vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.“⁷³

Po neúspešnom prijatí Ústavnej zmluvy pre Európu dosiahli nakoniec lídri Európskej únie konečnú dohodu o novej zmluve. Tomu, aby vstúpila do platnosti, predchádzal tak, ako pri predchádzajúcich medzinárodných zmluvách, ratifikačný proces vo všetkých členských štátoch, ktorý nebol jednoduchý, pretože nie všetky krajiny zastávali súhlasné stanovisko k textu Lisabonskej zmluvy.

2.1 Pribeh ratifikácie Lisabonskej zmluvy

Tak, ako pri ostatných zmluvách, ktoré dopĺňujú a pozmeňujú zakladajúce zmluvy, aj Lisabonská zmluva musela prejsť schvaľovacím ratifikačným procesom a muselo ju prijať všetkých 27 štátov Európskej únie, aby vstúpila do platnosti. Európska únia mala v záujme vyhnúť sa problémom, ktoré nastali pri Zmluve o Ústave pre Európu. Bolo by efektívnejšie, keby ratifikácia Lisabonskej zmluvy prebiehala na úrovni národných parlamentov. Samozrejme okrem Írska, ktoré má nariadené Ústavou usporiadať referendum pri každej medzinárodnej zmluve. Pribeh ratifikácie začal už v decembri 2007. Tabuľka č. 2 poskytuje prehľad procesu ratifikácie v jednotlivých štátoch Únie v ich vnútroštátnych parlamentoch⁷⁴:

⁷³ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007 C 306/18

⁷⁴ Chronológia: Proces ratifikácie Lisabonskej zmluvy krajinami EÚ k 29. júnu 2009.. Európsky parlament – Informačná kancelária na Slovensku: <http://bratislava.adagio4.eu/view/sk/press-release/institution/institution-2009/institution-2009-June/institution-2009-June-37.html;jsessionid=EE29C2449B0812935467331303CCF248> 20.3.2011

Tabuľa č. 2 Ratifikačné procedúry Lisabonskej zmluvy v štátoch Európskej únie

Členský štát	Ratifikačná procedúra	Dátum	Požadovaná väčšina
Maďarsko	Parlament	17. december 2007	2/3 väčšina
Slovinsko	Parlament	29. január 2008	2/3 väčšina
Malta	Parlament	29. január 2008	Jednoduchá väčšina
Rumunsko	Parlament	4. február 2008	Jednoduchá väčšina
Francúzsko	Parlament	7. február 2008	Doplnok ústavy, jednoduchá väčšina v oboch komorách a 3/5 v Kongrese
Bulharsko	Parlament	21. marec 2008	Jednoduchá väčšina
Poľsko	Parlament	1. apríl 2008	Jednoduchá väčšina (ak sa nejedná o prenos právomocí), inak 2/3 väčšina
Rakúsko	Parlament	9. apríla 2008	2/3 väčšina v oboch komorách
Slovensko	Parlament	10. apríla 2008	3/5 väčšina
Portugalsko	Parlament	23. apríla 2008	Jednoduchá väčšina
Dánsko	Parlament	24. apríl 2008	Jednoduchá väčšina (za prítomnosti nadpolovičnej väčšiny poslancov)
Lotyšsko	Parlament	8. máj 2008	Jednoduchá väčšina v dvoch čítania
Litva	Parlament	8. máj 2008	Jednoduchá väčšina
Nemecko	Parlament	23. máj 2008	Jednoduchá väčšina v oboch komorách
Luxembursko	Parlament	29. máj 2008	Jednoduchá väčšina
Fínsko	Parlament	11. jún 2008	2/3 väčšina
Estónsko	Parlament	11. jún 2008	Jednoduchá väčšina
Grécko	Parlament	11. jún 2008	Jednoduchá väčšina
Írsko	Referendum	12. jún 2008 2. október 2009	Jednoduchá väčšina v parlamente a nadpolovičná väčšina voličov v referende.

Veľká Británia	Parlament	18. júl 2008 (podpis kráľovnej)	Jednoduchá väčšina v oboch komorách
Cyprus	Parlament	3. júl 2008	Absolútna väčšina (prezidentské veto)
Holandsko	Parlament	8. júl 2008	Jednoduchá väčšina
Belgicko	Parlament	10. júl 2008	Jednoduchá väčšina v siedmych regionálnych a federálnych komorách
Španielsko	Parlament	15. júl 2008	Absolútna väčšina v dolnej komore a jednoduchá väčšina v hornej komore
Taliansko	Parlament	31. júl 2008	Jednoduchá väčšina v oboch komorách
Švédsko	Parlament	20. november 2008	Jednoduchá väčšina
Česká republika	Parlament	18. február 2009 6. máj 2009	Jednoduchá väčšina (ak sa nejedná o prenos právomocí), inak 2/3 väčšina.

Zdroj: Priebeh ratifikácie Lisabonskej zmluvy, Euractiv, Európsky parlament – Informačná kancelária na Slovensku

Okrem Írska, iný členský štát neratifikoval Lisabonskú zmluvu referendum. Avšak, boli krajiny, ktoré zamýšľali, že Lisabonskú zmluvu predložia svojim občanom, napríklad: Slovinská republika, Poľská republika, Dánske kráľovstvo, Holandské kráľovstvo, Česká republika.⁷⁵ Pravdepodobne by v prípade referenda mohla nastať situácia, ako pri ratifikácii Zmluvy o Ústave pre Európu, kedy referendá vo Francúzsku a Holandsku dopadli negatívne. Tým sa zároveň rozvírila otázka o ratifikácií aj v ostatných štátoch.

Pri ratifikovaní Lisabonskej zmluvy došlo aj k určitým komplikáciám, na základe ktorých boli niektorým členským štátom udelené výnimky. Výnimku z Charty základných práv Európskej únie získali Poľská republika, Spojené kráľovstvo Veľkej

⁷⁵ LIBERČAN. A.: Lisabonská zmluva- na ceste za novou EÚ? Centrum pre európsku politiku : <http://www.cpep.sk/index.php?id=193&L=0> 3.4.2011

Británie a Česká republika.⁷⁶ V prípade Írskej republiky boli odsúhlasené výnimky, ktoré sa týkali zachovania vlastného írského eurokomisára, záruky neutrality, nespochybňovania ustanovení Ústavy Írskej republiky v otázkach práva na život, vzdelania, rodinnej a daňovej autonómie.⁷⁷ V Nemeckej spolkovej republike má Parlament právo byť vládou informovaný o zámeroch, ktoré sa týkajú Európskej únie hlavne v oblasti zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky. Zároveň vláda má poskytnúť parlamentu priestor na vyjadrenie k vyjednávacím pozíciám vlády voči Európskej únii, ak ide o prenos kompetencii do Bruselu. Tieto doplnenia vyšli vo forme sprievodných zákonov a sú uverejnené v Zbierke zákonov Nemeckej spolkovej republiky.⁷⁸

2.2 Priebek ratifikácie v Írsku

V roku 1961 požiadali o vstup do Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) Veľká Británie, Írsko a Dánsko. Veľká Británie v tom čase bola spojencom USA, a keďže vtedajší francúzsky prezident Charles de Gaulle sa obával vplyvu USA v Európe, členstvo Veľkej Británie odmietol aj v roku 1963 a 1967. Veľká Británie, Írsko a Dánsko mohli vstúpiť do Európskej únie až po odstúpení Charlesa de Gaulla. Zmluvu o pristúpení podpísali 22. januára 1972 a od 1. januára v roku 1973 sa stali riadnymi členmi. V roku 1972 súhlasilo so vstupom do Únie viac ako 80% oprávnených írskych voličov. Írska republika patrila medzi najchudobnejšie krajiny Spoločenstva.⁷⁹

Čo sa týka politického systému Írska, ide o parlamentnú republiku. Prijímanie medzinárodných zmlúv sa uskutočňuje v oboch komorách, Snemovni poslancov (Oireachtas) a Senáte (Dáil Éireann), ktoré majú v rukách zákonodarnú moc. Írsko ako jediný členský štát schvaľuje medzinárodné zmluvy i prostredníctvom referenda, čo má dané aj v Ústave: Článok 46 Ústavy hovorí: „[K]aždý návrh na zmenu Ústavy musí byť iniciovaný ako návrh zákona v Dáil Éireann a potom čo bol prijatý oboma komorami, čiže aj Oireachtas, musí byť predložený v referende k rozhodnutiu ľudu v súlade so

⁷⁶ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007 C 306/156

⁷⁷ Írske výnimky z Lisabonu vo finiši, Euractiv, 16.06.2009: <http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/analyza/irske-vynimky-z-lisabonu-vo-finisi-013042&minisection=off> 3.4.2011

⁷⁸ ZENKNER, P.: Prubeh ratifikace: <http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace/> 15.3. 2011

⁷⁹ McCARTHY J.P.: Ireland: a reference guide from the Renaissance to the present. Facts on File, 2006.s257.

zákonom, ktorý upravuje referendum“.⁸⁰ Medzinárodné zmluvy, ktoré zároveň menia Ústavu, podpisuje prezident až po riadne odsúhlasenom referende a následne môže vyhlásiť zákon.⁸¹

Otázka referenda v Írsku bola problémom aj pri ratifikácii Zmluvy z Nice v roku 2001, čo sa zopakovalo aj pri Lisabonskej zmluve v roku 2008.⁸² Dňa 13. decembra 2007 sa na medzivládnej konferencii, na ktorej sa podpisovalo znenie Lisabonskej zmluvy predstaviteľmi všetkých 27 štátov, zúčastnila aj Írska republika. Lisabonskú zmluvu prišli podpísať predseda vlády (Taoiseach) Bertie Ahern a minister zahraničných vecí Dermot Ahern.⁸³ Tak, ako to stanovuje írsku Ústava, ratifikačný proces v Írsku prebiehal na úrovni referenda.

Prvé írské referendum sa konalo 12. júna 2008, v ktorom sa 53,1% oprávnených voličov vyjadrilo negatívne k prijatiu Lisabonskej zmluvy. Na základe prieskumu verejnej mienky sa zistilo, že negatívne hlasovali väčšinou mladí ľudia, ženy a robotníci. S prijatím Lisabonskej zmluvy súhlasila väčšina starších občanov, nezamestnaní a muži.⁸⁴

Na žiadosť Európskej únie bol 13. - 15. júna 2008 vykonaný prieskum verejnej mienky s názvom „Flash Eurobarometer survey“. Úlohou bolo telefonicky osloviť 2000 írskych občanov, náhodne vybraných a položiť im otázky týkajúce sa referenda, čo sa konalo 12. júna 2008.⁸⁵ Tabuľka č. 3 poskytuje výsledky tohto prieskumu:

Tabuľka č. 3 Výsledky „Flash Eurobarometer survey“ z írskeho referenda 12. júna 2008

Typ oslovených	Dôvody
Nezúčastnili sa referenda	- neporozumenie obsahu Lisabonskej zmluvy
„ÁNO“ voliči	- Lisabonská zmluva je v najlepšom záujme pre Írsko a jeho benefit. - jej neprijatie by mohlo oslabiť postavenie Írska v Európskej únii.

⁸⁰ Ústava Írskej republiky podľa: KLOKOČKA, V., WAGNEROVÁ, E.: Ústavy štátu Európskej únie, Praha: Linde Praha a.s. – Právnické a ekonomické nakladateľstvá, 1997.s182.

⁸¹ McCARTHY J.P.: Ireland: a reference guide from the Renaissance to the present.Facts on File, 2006.s261.

⁸² FIALA, P.,PITROVÁ, M.: Evropská unie.Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s170-171.

⁸³ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007 C306/5

⁸⁴ BONDE, J-P.:from EU Constitution to the Irish referendums on the Lisbon Treaty. Foundation for EU Democracy,2009.s19.

⁸⁵ Zdroj: Flash Eurobarometer, Post referendum survey in Ireland, Preliminary results, 13. – 15. jún 2008, http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_245_en.pdf s2. 3.4. 2011

„NIE“ voliči	Najčastejšie boli: <ul style="list-style-type: none"> - nedostatok informácií - obava pred stratou írskej neutrality - zmena daňového systému v Írsku - „nie“ kampaň bola presvedčivejšia ako „áno“
--------------	---

Zdroj: Post referendum survey in Ireland, s.2.⁸⁶

Musíme povedať, že za neúspechom prvého írskeho referenda stála aj lobbyistická skupina s názvom Libertas. Na čele tejto skupiny stál americký podnikateľ Declan Ganley. Libertas viedlo špecifickú kampaň, týkajúcu sa daní. Na ich autobuse stál nápis: „*Dane – nepustite Brusel zadnými dverami*“⁸⁷ Lisabonská zmluva mala podľa týchto kritikov umožniť zásahy do írskych daňových sadzieb, ktoré by boli pre podnikateľov veľmi nepriaznivé. Vedúci skupiny Libertas - Ganley sa vyjadril, že na daniach mu záleží, a že Lisabonská zmluva nie je dobrá ani pre jeho biznis.⁸⁸ Avšak žiadny z oficiálnych výkladov zmluvy nepotvrdzoval jeho argumenty a daňové systémy, podľa Lisabonu, naďalej podliehali národným vládam.⁸⁹ Napriek tomu Ganley získaval ďalších stúpencov a pre médiá sa stal akýmsi neoficiálnym lídrom kampane proti Lisabonskej zmluve. Libertas neargumentovala len daňami, ale oslabovaním vplyvu Írska v dôsledku zmien v Európskej komisii a podobne.⁹⁰

Európska rada sa rozhodla, že túto situáciu je potrebné riešiť. Dňa 11. decembra 2008 sa konal summit⁹¹ o Lisabonskej zmluve, na ktorom rokovali najvyšší predstavitelia Európskej únie. Na to, aby Írsko zorganizovalo druhé referendum, požadovalo od Európskej únie záruky. Išlo o ponechanie si vlastného komisára, záruku neutrality Írska, daňovú autonómiu a nespochybňovanie írskej ústavy, ktorá sa týkala otázky práva na život, vzdelania a rodiny.⁹² V dňoch 18. - 19. júna 2009 sa konalo zasadnutie Európskej rady v Bruseli. Záruky vyšli vo forme medzivládnej dohody, ktorá

⁸⁶ Zdroj: Flash Eurobarometer, Post referendum survey in Ireland, Preliminary results, 13. – 15. jún 2008, http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_245_en.pdf s2. 3.4. 2011

⁸⁷ LAUDER, S.: *Řekni Lisabonu ne!* Respekt. Ročník XIX. Číslo 24. 9.-15. júna 2008: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/news/issues/080609a_cs.htm 17.4. 2011

⁸⁸ CHARLEMAGNE, Declan Ganley, demagogue or dilettante? *The Economist*, 2009: http://www.economist.com/blogs/charlemagne/2009/05/declan_ganley_demagogue_or_dil 19.4. 2011

⁸⁹ FITZGIBBON, J.: *Ireland's No to Lisbon: Learning the Lessons from the failure of the Yes and the Success of the No Side*. SEI Working Paper No 110. EPERN Working Paper No 21. European Parties Elections and Referendums Network. Sussex European Institute, 2009, s.15.

Dostupné na: http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/sei_working_paper_110.pdf 17.4.2011

⁹⁰ BONDE, J-P.: *from EU Constitution to the Irish referendums on the Lisbon Treaty*. Foundation for EU Democracy, 2009. s17.

⁹¹ konferencia na najvyššej úrovni

⁹² ZENKNER, P.: *Pruběh ratifikace*: <http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace/> 15.3. 2011

nepodliehala ratifikácii v žiadnom členskom štáte Európskej únie.⁹³ Konečná dohoda bola po schválení Lisabonskej zmluvy transformovaná do primárneho práva Únie ako dodatkový protokol, ktorý bude ratifikovaný súbežne s prístupovou zmluvou s Chorvátskom.⁹⁴

Najdôležitejšie bolo, aby podmienky, ktoré si stanovila Írska republika, nemenili Lisabonskú zmluvu, pretože by bola potrebná jej opätovná ratifikácia. Od 1. januára do 30. júna 2009 predsedala Rade Európskej únie Česká republika, s ktorou Írsko dňa 24. júna 2009 stanovilo termín referenda na 2. októbra 2009.⁹⁵ V druhom referende Lisabonskú zmluvu Íri schválili za účasti 58% oprávnených voličov, čo bolo o 5% viac ako v prvom referende. S prijatím Lisabonskej zmluvy súhlasilo až 67,1% voličov a negatívne sa vyjadrilo 32,9% voličov.⁹⁶

2.3 Priebeh ratifikácie v Českej republike

Česká republika vznikla 1. januára 1993 po rozpade Československa. Po tom, ako sa Česko stalo nezávislou krajinou, začala s budovaním spolupráce s Európou.⁹⁷ Bola jednou zo zakladateľov Stredoeurópskej zóny voľného obchodu (CEFTA) a uzavrela aj Asociačné dohody (o voľnom obchode) s Európskou úniou. Dňa 17. januára 1996 podal bývalý premiér Václav Klaus, po schválení vládou, prihlášku na vstup do Európskej únie. O podmienkach vstupu začala Česká republika a Únia rokovať až v marci 1998. V roku 2003 sa predsedom vlády stal Vladimír Špidla a prezidentom sa stal bývalý premiér Václav Klaus. V tomto istom roku sa viedla propagačná kampaň o vstupe Českej republiky do Európskej únie. Referendum o vstupe sa konalo 13. júna 2003, kedy prišlo ku volebným urnám 55% oprávnených voličov a 77% z nich sa k vstupu

⁹³ Závěry predsednictva – Brusel 18. a 19. Juna 2009:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/09/2&format=HTML&aged=1&language=SK&guiLanguage=en> 15.3.2011

⁹⁴ BONDE, J-P.: from EU Constitution to the Irish referendums on the Lisbon Treaty. Foundation for EU Democracy, 2009. s.21.

⁹⁵ SEDLAČIKOVÁ, B. Předsednictví ČR v Radě EU [online]. *E-polis.cz*, 14. marec 2008. [cit. 2011-04-10].

Dostupné na internete: <<http://www.e-polis.cz/evropska-unie/246-predsednictvi-cr-v-rade-eu.html>>. ISSN 1801-1438

⁹⁶ ZENKNER, P.: Pruběh ratifikace: <http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace/> 15.3. 2011

⁹⁷ NATO – je medzivládna organizácia združených krajín s úlohou chrániť slobodu a bezpečnosť svojich členov politickými a vojenskými prostriedkami. Je založená na spoločných hodnotách demokracie a ľudských práv, pričom si členské štáty zachovávajú plnú suverenitu a nezávislosť.

Zdroj: NATO, Európska unia : <http://www.europskaunia.sk/nato> 3.4. 2011

vyjadrilo pozitívne.⁹⁸ Nasledujúcou podmienkou, ktorú muselo Česko splniť pri podpisovaní prístupovej dohody, dňa 16. apríla 2003, bolo vystúpenie zo Stredoeurópskej zóny voľného obchodu a zároveň vstup do Európskeho hospodárskeho priestoru.⁹⁹ Dňa 1. mája 2004 vstúpila Česká republika spolu s ďalšími deviatimi do Európskej únie.

Keďže Zmluva o Ústave pre Európu nebola ratifikovaná, Lisabonská zmluva bola prvá, ku ktorej sa Česká republika vyjadrovala ako riadny člen Európskej únie. Česká republika je parlamentnou demokraciou. Zákonodarnú moc majú v rukách 2 komory, Poslanecká snemovňa a Senát. Poslanecká snemovňa je predovšetkým konštruovaná ako centrum politického rozhodovania v oblasti zákonodarnej moci. Senát má kontrolnú a stabilizačnú funkciu. Výkonnú moc má v rukách vláda Českej republiky a prezident. Medzinárodné zmluvy podpisuje predseda Senátu, prezident republiky a predseda vlády. Zároveň musí byť schválená Poslaneckou snemovňou.¹⁰⁰

Ako sme spomínali, k podpisu Lisabonskej zmluvy došlo 13. decembra 2007 v Portugalsku, ktorého sa zúčastnili predstavitelia Českej republiky, premiér Mirek Topolánek a minister zahraničných vecí Karel Schwanzberger. Mirek Topolánek, ako aj celá strana ODS, ktorej bol predsedom, nesúhlasili s prijatím Zmluvy o Ústave pre Európu. Obávali sa tzv. Charty základných práv a slobôd v českom právnom poriadku, či zhoršenia pozície hlasovania v Rade. Tá mala byť založená na princípe počtu obyvateľov jednotlivých štátov Únie, čo by zhoršilo pozíciu malých štátov Únie.¹⁰¹

No keď sa 21. mája 2007 konalo zasadnutie Rady Európskej únie v Bruseli, na ktorom sa zúčastnil aj premiér Topolánek a na ktorom sa premiéri členských krajín dohodli na úpravách Ústavnej zmluvy, menili jej samotný názov, prediskutovali, že by malo ísť o zmenu textu zakladajúcich zmlúv a nie o vytvorenie novej zmluvy, ktorou Ústavná zmluva mala byť. Požiadavky, ktoré ODS v minulosti pripomienkovala, na tomto stretnutí Topolánek vôbec nespomenul. Práve naopak, súhlasil so systémom hlasovania, ktorý bol predtým jeho stranou a ním samotným kritizovaný.¹⁰² Česi však

⁹⁸ MACH,P.: Jak vystoupit z EU. Laissez Fraire, 2010. s19-23.

⁹⁹ SLAŠŤAN, M., SIMAN, M.: Primárne právo Európskej únie. Bratislava: EUROIURIS, 2010. s 34.

¹⁰⁰ SCHELLE, K., MAN, V.: Grundzüge des tschechischen Verfassungsrechts. Germany: GRIN, 2001. s56-57.

¹⁰¹ ODS nechá posoudit ústavnost evropské smlouvy, 20.október 2007:

<http://www.novinky.cz/domaci/125022-ods-necha-posoudit-ustavnost-evropske-smlouvy.html> 12.3.2011

¹⁰² MACH,P.: Jak vystoupit z E. .Laissez Fraire, 2010. s29-39.

presadili, aby európska hymna, vlajka alebo heslo v Lisabonskej zmluve neboli zmienené ako symboly Európskej únie.¹⁰³

Po podpise Lisabonskej zmluvy premiérom Topolánkom mohlo dôjsť k ratifikačnému procesu, ktorý prebiehal parlamentnou cestou. Lisabonskú zmluvu bolo potrebné obhájiť v oboch komorách parlamentu. Snemovňa Lisabonskú zmluvu schválila 20. februára 2009. Senát svoj súhlas s ratifikáciou vyslovil 6. mája 2009. Stalo sa tak až po vyjadrení Ústavného súdu Českej republiky, že Lisabonská zmluva je v súlade s Ústavou. Na dokončenie tohto procesu chýbal už len podpis prezidenta Václava Klauza.¹⁰⁴ Avšak prezident sa vyjadril, že kým nebude odsúhlasená Lisabonská zmluva Írskom, nepodpíše ju ani on.¹⁰⁵

Prezidenta Václava Klauza opísal Jens- Peter Bonde ako „prezidenta, ktorý je veľmi skeptický voči centralizácii Európskej únie. Václav Klaus je liberálny ekonóm a vášnivým zástancom trhovej ekonomiky a vládnej decentralizácie.“¹⁰⁶ Súčasný prezident Českej republiky sa otvorene vyjadroval, že v Európskej únii pociťuje deficit demokracie, ktorý dokonca prirovnal k ére sovietskemu. Európa, podľa jeho názoru, presadzuje len jednu alternatívu a kto má iný názor je označovaný za nepriateľa integrácie.¹⁰⁷

Po druhej svetovej vojne boli prezidentom Benešom prijaté dekréty, ktoré súviseli s opatreniami československých úradov voči Nemcom a Maďarom.¹⁰⁸ Hlavná časť týchto zákonov, ktoré sa rozoberali ešte pred vstupom Českej republiky a Slovenskej republiky do Európskej únie, sa týka vysídlenia kolaborantov s nacionalistickým režimom – sudetských Nemcov po skončení 2. svetovej vojny z územia Československej republiky. Článok 21 odstavec 2 v Charte ľudských práv Európskej únie hovorí: „[V] rozsahu pôsobnosti zmlúv a bez toho, aby boli dotknuté ich osobitné ustanovenia, je zakázaná akákoľvek diskriminácia z dôvodu štátnej príslušnosti.“¹⁰⁹ Prezident Václav Klaus sa obával, že po prijatí Charty budú musieť

¹⁰³ Závety predsedníctva, Rada Európskej únie, Brusel 20. máj 2007: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/94932.pdf 12.3.2011

¹⁰⁴ MACH, P.: Jak vystoupit z EU. Laissez Faire, 2010. s45-47.

¹⁰⁵ Európa opäť v írskych rukách, Euractiv, 2.12.2010 <http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/clanok/europa-opat-v-irskych-rukach-013727> 3.4.2011

¹⁰⁶ BONDE, J.-P.: from EU Constitution to the Irish referendums on the Lisbon Treaty. Foundation for EU Democracy, 2009. s83-84.

¹⁰⁷ KLAUS, V.: v EÚ nie je slobodná diskusia o integrácii, 22.02.2009: <http://www.euractiv.sk/slovensko-v-ep/clanok/klaus-v-eu-nie-je-slobodna-diskusie-o-integracii-012281> 12.3.2011

¹⁰⁸ ŠUTAĽ, Š.: Dekréty Edvarda Beneša v povojnovom období. Prešov: UNIVERSUM, 2004. s90.

¹⁰⁹ Charta základných práv Európskej únie, Úradný vestník C 83 ž 30.3. 2010: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:SK:PDF> 13.3. 2011

české sudy priznať odškodné sudetským Nemcom za zbavený majetok, ktorý im bol odňatý z dôvodu, že boli pozbavení českého občianstva. Klaus žiadal výnimku z tejto Charty tak, ako si ju uplatnili vo Veľkej Británii a Poľsku.¹¹⁰ Po prerokovaní Európska únia podmienku Václava Klauza akceptovala a 30. októbra 2009 v Bruseli bol prijatý protokol o výnimke Českej republiky z jurisdikcie Európskeho súdneho dvora, pokiaľ ide o Chartu základných práv Európskej únie. Česká republika sa tak nemusela obávať, že po prijatí Lisabonskej zmluvy, by Európsky súdny dvor mohol stanoviť, na čo všetko sa Charta vzťahuje.¹¹¹ Po schválení českej výnimky v Bruseli, dňa 3. novembra 2008 druhýkrát zasadal v Brne Ústavný súd Českej republiky, ktorý s konečnou platnosťou posúdil súlad Lisabonskej zmluvy s ústavným poriadkom Českej republiky.¹¹² Toho istého dňa prezident podpísal Lisabonskú zmluvu, čím sa skončil ratifikačný proces v Českej republike.

Vyhlásenie Českej republiky k Charte základných práv Únie hovorí: „...Česká republika ďalej zdôrazňuje, že žiadne ustanovenie tejto charty sa nesmie vykladať ako obmedzenie alebo narušenie ľudských práv a základných slobôd, ktoré sú v oblasti svojej pôsobnosti uznané právom únie a medzinárodnými zmluvami, ktorých zmluvnou stranou je Únia, Spoločenstvo alebo všetky členské štáty, vrátane Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj ústavami členských štátov.“¹¹³

2.4 Priebeh ratifikácie v Poľsku

Poľská republika bola súčasťou komunistického bloku do roku 1989. Môžeme povedať, že po roku 89' sa snažila pomerne rýchlo vstúpiť do rozvíjajúcej sa európskej integrácie. Prostredníctvom Dohody o obchode a spolupráci vyvíjala Poľská republika vzťahy s Európskym spoločenstvom už od roku 1989. Asociačnú dohodu podpísala poľská vláda v decembri 1991 a do platnosti vstúpila vo februári 1994. V tom istom roku požiadalo Poľsko o vstup do Európskej únie. Ako každý vstupujúci členský štát, aj Poľsko muselo usporiadať referendum o vstupe do Únie. V krajine sa ozvali negatívne hlasy politických strán, ktoré sa obávali ohrozenia štátnej suverenity a konzervatívnych

¹¹⁰ BŘICHÁČEK, T.: Jaký je skutečný obsah a význam české výjimky z „Lisabonu“. Revuepolitika, 13.11. 2009 <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1208/jaky-je-skutecny-obsah-a-vyznam-ceske-vyjimky-z-lisabonu> 3.4. 2011

¹¹¹ MACH,P.: Jak vystoupit z EU. Laissez Fraire, 2010. s47-48.

¹¹² MACH,P.: Jak vystoupit z EU. Laissez Fraire, 2010. s47-49.

¹¹³ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007 C 306/268

hodnôt, ktoré Poľsko zastávalo. Napriek týmto hlasom sa referendum konalo 7. a 8. júna 2003, kedy sa podarilo dosiahnuť potrebnú nadpolovičnú účasť oprávnených voličov. Za vstup hlasovalo 77,45% voličov.¹¹⁴

Poľsko je parlamentná republika. Zákonodarnú moc má v rukách parlament, ktorý je dvojkomorový. Dolnú komoru tvorí Sejm so 460 poslancami a hornú komoru Senát so 100 senátormi. Výkonná moc je v rukách prezidenta a Rady ministrov. Podľa poľskej ústavy medzivládne zmluvy posudzuje Sejm v troch čítaniach. Po prijatí návrhu Sejmom aj Senátom sa ďalej prekladá prezidentovi na podpis. Pred podpísaním sa môže prezident obrátiť na Ústavný súd, aby posúdil jeho súlad s Ústavou.¹¹⁵

Pri podpise Lisabonskej zmluvy 13. decembra 2007 v Lisabone bol predseda poľskej vlády Donald Tusk a minister zahraničných vecí Radoslaw Sikorski.¹¹⁶ Následný ratifikačný proces bol v Poľskej republike komplikovanejší. Na to, aby bola prijatá medzinárodná zmluva je v parlamentných komorách, Sejme a Senáte, potrebná 2/3 väčšina. Komory hlasovali o prijatí Lisabonskej zmluvy 1. a 2. apríla 2008. V Sejme patrí 166 miest strane Právo a spravodlivosť (PiS). Táto opozičná strana sa mala k prijatiu Lisabonskej zmluvy stavala negatívne, pretože sa obávala, že pri zásadných rozhodnutiach nebude zachovaná národná suverenita a zároveň požadovala výnimku pri uplatňovaní Charty základných práv Európskej únie. Poľská republika ako silno katolícky štát by podľa Charty mala uznávať aj manželstvá homosexuálnych párov, čo vzhľadom na tradičnú rímsko-katolícku rodinnú politiku nebolo vhodné.¹¹⁷ Strana Právo a spravodlivosť by pri hlasovaní neprijala Lisabonskú zmluvu, a tak by v Sejme nebola splnená podmienka 2/3 väčšiny. Tým pádom by nebolo umožnené ratifikovať Lisabonskú zmluvu. Na to, aby zákon prešiel bol potrebný minimálny počet 7 hlasov tejto najsilnejšej opozičnej strany.¹¹⁸ Premiér Donald Tusk a prezident Lech Kaczyński sa dohodli, že požiadavky strany Práva a spravodlivosti budú zaznamenané v zvláštnom uznesení. V Sejme prebehlo hlasovanie 1. apríla 2008. Za prijatie hlasovalo

¹¹⁴ FIALA, P., PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s183-184.

¹¹⁵ Právny systém – Poľsko, European-justice, 1.5. 2010: <https://e-justice.europa.eu/contentPresentation.do?lang=sk&idCountry=pl&idTaxonomy=6&member=1&vmac=R.DMX5eatGa38tdgOEH0mp2FL2uOBUyf9dqisr8VBapGmL6EC3A5ZMTX1ycys6OsmY4UXJeSt1CBQj9NmepqfgAAIV8AAAIA9> 3.4. 2011

¹¹⁶ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, Úradný vestník C 306/8 z 13. decembra 2007

¹¹⁷ ZENKNER, P.: Pruběh ratifikace:

<http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace/> 15.3. 2011

¹¹⁸ KACZYNSKI, P.M., KURPAS,S., BROIN, P.:Ratification of the Lisbon Treaty. Ireland is not only problem.EPIN,2008.s11.

384 poslancov, z ktorých 89 hlasov patrilo strane PiS a jej 56 poslancov hlasovalo proti.¹¹⁹ Po schválení Lisabonskej zmluvy sa 2. 4. 2008 vyjadril aj Senát, ktorý prijal Lisabonskú zmluvu 2/3 väčšinou. Na dokončenie ratifikačného procesu ostával už len podpis prezidenta. Vtedy sa vyskytli ďalšie komplikácie. Podpis prezidenta Lecha Kaczyńskiego bol naplánovaný na 1. 7. 2008. Ten sa však vyjadril, že kým Írsko neratifikuje Lisabonskú zmluvu, bude ju považovať za bezpredmetnú aj Poľská republika. Írska republika schválila Lisabonskú zmluvu po uskutočnení druhého referenda 2. októbra 2009, a tak aj prezident Lech Kaczyński povedal: „*Skutočnosť, že írsky ľud zmenil názor, znamenala oživenie zmluvy, a preto už neexistuje žiadna prekážka pre jej ratifikáciu.*“¹²⁰ Ratifikačný proces bol v Poľskej republike ukončený 10. októbra 2009 podpisom poľského prezidenta Lecha Kaczyńskiego.

Výnimky, o ktoré Poľská republika žiadala, sú v Lisabonskej zmluve zakotvené v protokole. Charta základných práv Európskej únie pre Poľsko a Spojené kráľovstvo hovorí v Článku 1:

„1. Chartou sa nerozširuje možnosť Súdneho dvora Európskej únie, ani iného súdu či súdneho orgánu Poľska alebo Spojeného kráľovstva, aby určil, či sú zákony, iné právne predpisy či administratívne ustanovenia, postupy alebo konanie Poľska alebo Spojeného kráľovstva v súlade so základnými právami, slobodami a zásadami, ktoré opätovne potvrdzuje.“

„2. Predovšetkým, a aby sa vyhlo akýmkoľvek pochybnostiam, žiadne ustanovenie hlavy IV charty nevytvára práva, ktorých je možné sa súdne domáhať, uplatniteľné v Poľsku alebo Spojenom kráľovstve okrem prípadov, keď sú tieto práva ustanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch Poľska alebo Spojeného kráľovstva.“

Článok 2 Charty stanovuje: „V rozsahu, v ktorom akékoľvek ustanovenie tejto charty odkazuje na vnútroštátne právne predpisy a postupy, sa toto ustanovenie v Poľsku alebo Spojenom kráľovstve uplatňuje len v rozsahu, v akom sa práva či zásady, ktoré obsahuje, uznávajú v právnych predpisoch či postupoch Poľska alebo Spojeného kráľovstva.“¹²¹

¹¹⁹ KACZYŃSKI, P.M., KURPAS,S., BROIN, P.:Ratification of the Lisabon Treaty. Ireland is not only problem.EPIN,2008.s11.

¹²⁰ Poľsky prezident Kaczyński podepsal Lisabonskou smlouvu:
<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/181221-polsky-prezident-kaczynski-podepsal-lisabonskou-smlouvu.html> 19.3.2011

¹²¹ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13.decembra 2007 C 306/156

2.5 Priebeh ratifikácie v Nemecku

Po skončení druhej svetovej vojny bolo nemecké územie rozdelené na okupačné zóny, ktoré obsadili víťazné spojenecké krajiny Sovietsky zväz, Veľká Británia, Francúzska republika a USA. Z týchto okupačných zón boli vytvorené dva nemecké štáty a to Nemecká spolková republika a Nemecká demokratická republika. Nemecká spolková republika stála pri počiatkoch európskej integrácie. Bola jedným zo zakladajúcich členov Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, ktoré bolo založené v roku 1950. Neskôr stála aj pri zrode Európskeho hospodárskeho spoločenstva a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu v roku 1957. K opätovnému zjednoteniu oboch nemeckých štátov došlo až v roku 1990 po páde Berlínskeho múru.

Nemecko je parlamentnou republikou. Na spolkovej úrovni je zákonodarný zbor tvorený z dvoch komôr Spolkového snemu (Bundestag) a Spolkovej rady (Bundesrat). Spolkový snem má 622 poslancov a je v ňom zastúpených 5 strán SPD, CDU/CSU, FDP, Zelení a PDS.¹²² Spolkový snem má právo odmietnuť rozhodnutia Spolkovej rady. Spolková rada predstavuje zoskupenie 16 spolkových krajín Nemecka. Spolkový snem volí aj spolkového kancelára, ktorý zostavuje spolkovú vládu. Na čele vlády stojí v súčasnosti kancelárka Angela Merkelová. Prezidenta volí Spolkové zhromaždenie zložené zo Spolkového snemu a rovnakého počtu členov, ktorých zvolili krajinské parlamenty. Do výlučnej kompetencii spolku patria napríklad zahraničné vzťahy.¹²³

V roku 2007 Rade Európskej únie predsedalo Nemecko. Stanovilo si, že Zmluvu o Ústave pre Európu sa mu podarí ratifikovať vo všetkých členských štátoch, čo sa však nepodarilo. Napriek tomu Nemecká spolková republika, aj po skončení svojho mandátu, mala snahu zvolať medzivládnu konferenciu členských štátov, ktorej cieľom malo byť vypracovanie tzv. novej reformnej zmluvy, ktorá by menila neratifikovanú Ústavu pre Európu.¹²⁴

Podpisu Lisabonskej zmluvy dňa 13. decembra 2007 sa zúčastnili Angela Merkelová spolková kancelárka, Frank-Walter Steinmeier spolkový minister

¹²² SPD – tradičná nemecká sociálna demokracia, CDU/CSU – Kresťanská demokratická únia, kresťansko sociálna únia, FDP – Slobodná demokratická strana, PDS (Die Linke) – strana ľavice

¹²³ ŠÍBL, D.: Európska únia. Encyklopédia. Výkladový slovník A-Ž..Bratislava: SPRINT,1988.43s.

¹²⁴ FIALA, P.,PITROVÁ, M.: Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. s198.

zahraničných vecí a vicekancelár.¹²⁵ Po podpise Lisabonskej zmluvy mohlo Nemecko pristúpiť k ratifikačnému procesu.

V Nemeckej spolkovej republike prebiehal ratifikačný proces podľa nemeckej Ústavy. S prijatím medzinárodnej zmluvy musia poslanci súhlasiť v Spolkovom sneme aj v Spolkovej rade 2/3 väčšinou.¹²⁶ V prípade Lisabonskej zmluvy sa Spolkový snem zišiel 24. apríla 2008. Na hlasovaní o Lisabonskej zmluve s ratifikáciou súhlasilo 515 poslancov a 58 bolo proti. Spolková rada hlasovala 23. mája 2008. Súhlasilo 15 spolkových krajín, avšak Berlín sa hlasovania zdržal.¹²⁷ Lisabonská zmluva napriek tomu skončila pred Najvyšším ústavným súdom, pretože bavorský poslanec Peter Gauweiler (CSU) dal podnet na jej preskúmanie. Domnieval sa, že zmluva priznávala Bruselu také kompetencie, ktoré nie sú v súlade s nemeckými princípmi demokracie.¹²⁸ A tak musel prezident s podpisom Lisabonskej zmluvy počkať. Dňa 30. júna 2008 bolo v Karlsruhe¹²⁹ vynesené rozhodnutie nemeckého ústavného súdu, že Lisabonská zmluva nie je v rozpore s Ústavou Nemeckej spolkovej republiky, avšak dokončenie ratifikácie bolo podmienené posilnením spolurozhodovacích právomocí oboch komôr nemeckého parlamentu pri európskej integrácii. Na základe tejto požiadavky Parlament má právo byť včas a nepretržite informovaný vládou o všetkých svojich zámeroch, ktoré sa týkajú Európskej únie, hlavne prípadov zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky. Zároveň vláda musí dať parlamentu priestor na vyjadrenie postoja k vyjednávajúcim pozíciám vlády, pokiaľ ide o presúvanie kompetencií do Bruselu.¹³⁰ Tieto požiadavky schválila nakoniec aj Spolková rada v podobe sprievodných zákonov, ktoré následne vyšli aj v Zbierke zákonov Nemeckej spolkovej republiky. K ukončeniu ratifikačného procesu chýbal podpis prezidenta Horsta Köhlera, ktorý ratifikačné listiny podpísal 25. septembra 2009.¹³¹

¹²⁵ Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007 C 306/5

¹²⁶ Právny systém – Nemecko, European-justice, 1.5. 2010: https://e-justice.europa.eu/contentPresentation.do?plang=sk&idCountry=de&idTaxonomy=6&member=1&vmac=-gFmJ4SpxSFOuW6uGn85Ip_41U6AM_TCzGpI_sCUO-DpmZFh2fkpMXn7komA0bxN0oOo63_WWx2NmlRX4DK8RAAABI8AAAKu 3.4. 2011

¹²⁷ VOLLRATH, B.J.: Nach dem irischen Nein. Der Vertrag von Lissabon in der Kritik der britischen Presse.Germany:Grin, 2008.s14-15.

¹²⁸ KACZYNSKI, P.M., KURPAS,S., BROIN, P.:Ratification of the Lisabon Treaty. Ireland is not only problem.EPIN,2008.s7.

¹²⁹ SCHNABEL, C.:Datenschutz bei profilbasierten location based Services. Die datenschutzadäquate Gestaltung von Service-Plattformen für Mobilkommunikation. Kassel: Kassel university press, 2009.s55.

¹³⁰ VOLLRATH, B.J.: Nach dem irischen Nein. Der Vertrag von Lissabon in der Kritik der britischen Presse.Germany:Grin, 2008.s15.

¹³¹ ZENKNER,P.: Pruběh ratifikace: <http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace/> 15.3. 2011

3 Záver

Európska únia sa postupne rozširuje o nové členské štáty. So svojim rastom zároveň priberá aj nové kompetencie, ktoré sú nutné pre zvýšenie efektivity a kontroly celej Únie. Na doplnenie a zmenu právnych predpisov v Európskej únii slúžia medzinárodné zmluvy. Tie majú za úlohu dopĺňať a meniť zakladajúce zmluvy. Hlavnými témami, ktorými sme sa zaoberali v tejto práci bola ratifikácia medzinárodných zmlúv od Jednotného európskeho aktu až po Lisabonskú zmluvu.

Dospeli sme k záveru, že i keď Lisabonská zmluva bola postavená na základoch Zmluvy o Ústave pre Európu, proces prijímania a ratifikácie nevyvolal také kontroverzné otázky ako to bolo v prípade Ústavnej zmluvy. Objasnili sme niektoré príčiny a okolnosti spojené s ratifikačnými procesmi týchto zmlúv. Tento cieľ sme napĺňali štúdiom prístupnej literatúry. Vybrali sme z nich to najpodstatnejšie, aby sme čitateľovi poskytli ucelený pohľad na problematiku.

Predpokladali sme, že členské štáty sú ochotnejšie ratifikovať medzinárodné zmluvy, ako dokument v ktorého názve sa vyskytuje slovo Ústava, ústavný. Naša hypotéza sa nám potvrdila. Ako prvé, čo štáty odmietali v Zmluve o Ústave pre Európu, bol samotný názov. Báli sa, že právomoci Únie by až príliš zasahovali do suverenity štátov. Členské krajiny už vôbec nesúhlasili s tým, aby nahradila pôvodné zakladajúce zmluvy. Avšak s rozšírením Únie bolo potrebné zefektívniť spoluprácu a reformovať kompetencie inštitúcií.

V pomerne krátkom čase bola Lisabonská zmluva vypracovaná. Predpokladali sme, že Európskej únii záležalo na prijatí Lisabonskej zmluvy, pretože môžeme pozorovať množstvo výnimiek a dodatkových protokolov, čo by v prípade Ústavnej zmluvy asi nebolo možné. Aj táto hypotéza sa nám potvrdila. Európska únia bola v prípade Lisabonskej zmluvy oveľa prístupnejšia výnimkám a dodatočným požiadavkám členských štátov. Môžeme to podložiť výnimkou z Charty základných práv Európskej únie, ktorú získali Poľská republika, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Česká republika. Írskej republike boli odsúhlasené výnimky, ktoré sa týkali zachovania počtu komisárov, záruky neutrality, nespochybnovania ustanovení Ústavy Írskej republiky v otázkach práva na život, vzdelanie a rodinu a daňovú autonómiu. Tieto výnimky sú súčasťou prístupovej zmluvy s Chorvátskom. V prípade, že by boli

výnimky včlenené do textu medzinárodnej zmluvy, musela by prebehnúť jej opätovná ratifikácia.

Predpoklad, že ratifikácia v parlamente je jednoduchšia ako v referende sa nám tiež potvrdil, keďže všetky členské štáty ratifikovali Lisabonskú zmluvu prostredníctvom svojich zákonodarných zborov, hoci sa ich predstavitelia vyhrážali uskutočnením referenda. Ratifikácia na úrovni parlamentov bola rýchlejšia a hlavne lacnejšia. Výsledky Flash Eurobarometra nám preukázali, že v prípade referenda v Írsku, Holandsku, Francúzsku väčšina oslovených odpovedala, že neporozumelo textu zmluvy, čo znamená, že ak Európska únia chce v budúcnosti pripraviť reformný dokument, mala by investovať oveľa väčšiu energiu do dialógu s občanmi.

4 Zoznam použitej literatúry

Monografie/Knihy

AZUD.J.: *Medzinárodné právo*. Bratislava: Slovenská akadémia vied, 2003.454s. ISBN 80-224-0753-4

BONDE, J-P.: *from EU Constitution to the Irish referendums on the Lisbon Treaty*. Foundation for EU Democracy,2009.110s.ISBN:87-87692-71-6

Brhlíková, R.: *New member states as viewed by the old member states – the lost referendums*. In: Európske výzvy pre Slovensko. Bratislava: SAV, 2007. 287s. ISBN 978-80-224-0947-6

BRHLÍKOVÁ, R. : *Pluralizmus pojmu právo a reformná zmluva EÚ*. In: Čo je právo. Zborník z vedeckej konferencie. Bratislava: SAP – Slovak academic Press, 2007. 330s. ISBN – 978-80-8095-024-8

FIALA, P.,PITROVÁ, M.: *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. 803s. ISBN 978-80-7325-180-2

FIGEL, J., ADAMIŠ, M.: *Slovensko na ceste do Európskej únie. Kapitoly a súvislosti*. Grafis s.r.o., 2004. 212s. ISBN 80-89180-01-9

GEBERT, P. : *Budování Evropy*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004. 450s. ISBN 80-246- 0111-7

GRINC J.: *Právo pro politology*. Praha: Grada Publishing, 2010. 147s. ISBN 978-80-247-2921-3

HAJŠEL. R., HRUŠČOVÁ. Z., JANÍKOVÁ-STAVROVSKÁ I.: *Spoznaj európsky parlament*. Informačná kancelária Európskeho parlamentu, 2007. 168s. ISBN 978-80-969241-2-7

HOLMES, M.: *Ireland and the european Union. Nice, anlargement and the future of Europe*.Manchester:University Press, 2005.207s. ISBN 0-7190-7173-9

CHALMERS, D., DAVIES, G., MONTI, G.: *European Union Law. Text and materials*.Cambridge University Press, 2010.1150s. ISBN 978-0-521-12151-4

KACZYNSKI, P.M., KURPAS, S., BROIN, P.: *Ratification of the Lisabon Treaty. Ireland is not only problem*.EPIN,2008.12s. ISBN-13: 978-92-9079-820-0

KLOKOČKA, V., WAGNEROVÁ, E : *Ústavy státu Evropské únie*. Praha: Linde Praha a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství, 1997.787s. ISBN 80-7201-056-5

MACH,P.: *Jak vystoupit z EU.Laissez Fraire*, 2010.103s. ISBN 978-80-254-6624-7

McCARTHY, J.P.: *Ireland:a reference guide from the Renaissance to the present.Facts on File*, 2006.584s. ISBN 978-0816053780

PELTRÁM, A.,a kolektiv: *Evropská integrace a Česká republika*. Praha: Grada Publishing,a.s.,2009.144s.ISBN 978-80-247-2849

PIRIS, J-C.: *The Lisbon Treaty: A legal and Political Analysis*.Cambridge:University Press, 2010. 426s. ISBN 978-0-521-14234-2

SCHELLE,K., MAN, V.: *Grundz Grundzüge des tschechischen Verfassungsrechts*. Germany: GRIN, 2001.224s. ISBN 978-3-640-84434-0

SCHELLE, K., VESELÁ, R.: *Böhmische Länder und die Integrationsbemühungen in Europa*. Germany: GRIN, 2010.280s. ISBN 978 –3-640- 74191-5

SCHNABEL, C.: *Datenschutz bei profilbasierten location based Services. Die datenschutzadäquate Gestaltung von Service-Plattformen für Mobilkommunikation*. Kassel: Kassel university press, 2009.443s. ISBN 978-3-89958-699-2

SCHNEIDER, U.: *The Treaty of Lisbon. Reasons for the Irish No Vote.* Germany: GRIN, 2009. 48s. ISBN: 978-3-640-35106-0

SLAŠŤAN, M. a kol. *Budúcnosť Európskej únie: Lisabonská zmluva a Slovensko.* Bratislava: EUROIURIS, 2009. 61s. ISBN 978-80-89406-02-9

SLAŠŤAN, M., SIMAN, M.: *Primárne právo Európskej únie.* Bratislava: EUROIURIS, 2010. 1097s. ISBN 978-80-89406-06-7

STRÁŽNICKÁ, V.: *Európska integrácia a právo Európskej únie. 1. vydanie.* Bratislava: Eurokodex, 2009. 315s. ISBN 978-80-89447-00-8

ŠÍBL, D.: *Európska únia. Encyklopédia. Výkladový slovník A-Ž.* Bratislava: SPRINT, 1988. 343s. ISBN 80-88848-32-6

ŠUTAJ, Š.: *Dekréty Edvarda Beneša v povojnovom období.* Prešov: UNIVERSUM, 2004. 118s. ISBN 80-89046-21-5

VOLLRATH, B.J.: *Nach dem irischen Nein. Der Vertrag von Lissabon in der Kritik der britischen Presse.* Germany: GRIN, 2008. 124s. ISBN 978-3-640-43711-5

Právne predpisy

Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva z 13. decembra 2007, Úradný vestník 2007/C306/01, 17.12.2007.

Dostupné na internete: <http://www.nrsr.sk/Static/sk-SK/EU/Doc/lisabonska-zmluva.pdf>
ISSN 1725 – 5236

Zmluva o Európskej únii 92/C191/01, Protokol o nadobudnutí nehnuteľného majetku v Dánsku:

Dostupné na internete: <http://www.nrsr.sk/Static/sk-SK/EU/Doc/maastrichtska-zmluva.pdf> 2.4. 2011

Flash Eurobarometer, Post referendum survey in Ireland, Preliminary results, 13. – 15. jún 2008.

Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_245_en.pdf s2. 3.4. 2011

Flash Eurobarometer, The European constitution: post - referendum survey in The Netherlands, 2. – 4. jún 2005.

Dostupné na internete:

<http://www.unizar.es/euroconstitucion/library/working%20papers/eurobarometer,%20referendum,%20netherlands.pdf> 17.4. 2011

Závery predsedníctva Českej republiky D/09/2 – Brusel 18. a 19. júna 2009.

Dostupné na internete:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/09/2&format=HTML&aged=1&language=SK&guiLanguage=en> 15.3.2011

Charta základných práv Európskej únie, Úradný vestník 2010/C 83/02 z 30. marca 2010.

Dostupné na internete: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:SK:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:SK:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:SK:PDF) 13.3. 2011

Viedenský dohovor o zmluvnom práve, vyhláška č.15/1988 Zb.

Dostupné na internete: <http://www.quazell.com/slovensky/patzakony/1588.htm> 15.4. 2011

Časopisecké zdroje

KOVÁSC, S. *Problémy Holandska vo vzťahu k Európskej únii*. In Vedecký časopis pre medzinárodné politickú, ekonomickú, kultúrnu a právnu vzťahy (online). 2008, ročník VI.,178 s. 7.4. 2011.

Dostupné na internete: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2008-2.pdf> . ISSN 1336 - 1562

SEDLAČIKOVÁ, B. *Předsednictví ČR v Radě EU* [online]. *E-polis.cz*, 14. marec 2008. [cit. 2011-04-10].

Dostupné na internete: <<http://www.e-polis.cz/evropska-unie/246-predsednictvi-cr-v-rade-eu.html>>. ISSN 1801-1438

FITZGIBBON, J.: *Ireland's No to Lisbon: Learning the Lessons form the failure of the Yes and the Success of the No Side*. SEI Working Paper No 110. EPERN Working Paper No 21. European Parties Elections and Referendums Network. Sussex European Institute, 2009.

Dostupné na internete:

http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/sei_working_paper_110.pdf 17.4.2011

Internetové zdroje

RADA EURÓPY. Stručný prehľad, 16.4. 2010 <http://www.radaeuropy.sk/?340> 22.3.2011

Piliére a politiky EÚ. Euroinfo, 29.1. 2010

<http://www.euroinfo.gov.sk/euopedia/euopedia/piliere-a-politiky-eu-122.html> 23.3. 2011

Európske hospodárske spoločenstvo, Európska únia:

http://www.europskaunia.sk/europske_hospodarske_spolocenstv 23.3. 2011

Medzinárodné zmluvy: Národný bezpečnostný úrad:

<http://www.nbusr.sk/sk/legislativa/medzinarodne-zmluvy/index.html> 1.4. 2011

Jednotný európsky akt: Euroinfo, 26.05.2004

<http://www.euroinfo.gov.sk/euopedia/vznik-a-historia-eu/historia-eu-v-dokumentoch/jednotny-europsky-akt-58.html> 1.4. 2011

Maastrichtská zmluva, Amsterdamská zmluva, Zmluva z Nice Národná rada SR:

<http://www.nrsr.sk/?sid=eu/info/dokumenty/maastricht> 2.4. 2011

Ratifikácia Amsterdamskej zmluvy URL:

http://www.unizar.es/euroconstitucion/Treaties/Treaty_Amst_Rat.htm 5.2. 2011

Francúzske referendum: EurActiv, 19.07.2007

http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/francuzske-referendum 15.2.2011

Zmeny v Lisabone prídu s Chorvátmi, Euractiv, 15.12.2008

<http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/clanok/zmeny-v-lisabone-pridu-s-chorvatmi-011845> 3.4. 2011

Chronológia: Proces ratifikácie Lisabonskej zmluvy krajinami EÚ k 29. júnu 2009.

Európsky parlament – Informačná kancelária na Slovensku:

<http://bratislava.adagio4.eu/view/sk/press-release/institution/institution-2009/institution-2009-June/institution-2009-June-37.html;jsessionid=EE29C2449B0812935467331303CCF248> 20.3.2011

LIBERČAN, A.: Lisabonská zmluva- na ceste za novou EÚ? Centrum pre európsku politiku: <http://www.cpep.sk/index.php?id=193&L=0> 3.4.2011

Írske výnimky z Lisabonu vo finiši, Euractiv, 16.06.2009:

<http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/analyza/irske-vynimky-z-lisabonu-vo-finisi-013042&minisection=off> 3.4.2011

ZENKNER, P.: Pruběh ratifikace:

<http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace/> 15.3. 2011

Európa opäť v írskych rukách, Euractiv, 2.12.2010:

<http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/clanok/europa-opat-v-irskych-rukach-013727> 3.4.2011

BŘICHÁČEK, T.: Jaký je skutečný obsah a význam české výjimky z „Lisabonu“.

Revuepolitika, 13.11. 2009: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1208/jaky-je-skutecny-obsah-a-vyznam-ceske-vyjimky-z-lisabonu> 3.4. 2011

Právny systém – Poľsko, European-justice, 1.5. 2010

[https://e-](https://e-justice.europa.eu/contentPresentation.do?lang=sk&idCountry=pl&idTaxonomy=6&me)

[justice.europa.eu/contentPresentation.do?lang=sk&idCountry=pl&idTaxonomy=6&me](https://e-justice.europa.eu/contentPresentation.do?lang=sk&idCountry=pl&idTaxonomy=6&me)

mber=1&vmac=RDMX5eatGa38tdgOEH0mp2FL2uOBUyf9dqisr8VBapGmL6EC3A5
ZMTX1ycys6Os-my4UXJeSt1CBQj9NmepqfgAAIV8AAAI9 3.4. 2011

Polsky prezident Kaczyński podepsal Lisabonskou smlouvu:

<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/181221-polsky-prezident-kaczynski-podepsal-lisabonskou-smlouvu.html> 19.3.2011

Druhá a posledná šanca pre Írsko, SME, 16.10. 2002:

<http://komentare.sme.sk/c/697281/druha-a-posledna-sanca-pre-irsko.html> 16.4. 2011

ANTUŠOVÁ, A., BILČÍK, V.: Stav, možnosti a východiská ratifikačného procesu ústavnej zmluvy EÚ. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2005.

Dostupné na:

http://is.muni.cz/th/135704/pedf_b/Francie_ev.integrace_odevzdano.pdf?info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dreferendum%20nizozemsko%20francie%20%20C3%BAstavn%C3%AD%20smlouva%26start%3D1 17.4. 2011

Konvent pre zmenu Európy, EURÓPSKY PARLAMENT, 2. apríl 2004:

<http://www.europarl.europa.eu/highlights/sk/202.html> 19.4. 2011

Referendá o Európskej ústave, Euractiv, 2007 : http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/referenda-o-europskej-ustave 19.4. 2011

Obdobie reflexie, EurActiv, 2008 : http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/obdobie-reflexie 19.4. 2011

CHARLEMAGNE, Declan Ganley, demagogue or dilettante? The Economist, 2009.

Dostupné na:

http://www.economist.com/blogs/charlemagne/2009/05/declan_ganley_demagogue_or_dil 19.4. 2011